

Dopad krizí na finanční zdraví podniku

Bakalářská práce

Studijní program:

B0413A050006 Podniková ekonomika

Studijní obor:

Management služeb

Autor práce:

Pavel Pašek

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Zadání bakalářské práce

Dopad krizí na finanční zdraví podniku

Jméno a příjmení: **Pavel Pašek**
Osobní číslo: E19000057
Studijní program: B0413A050006 Podniková ekonomika
Specializace: Management služeb
Zadávající katedra: Katedra financí a účetnictví
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická východiska hodnocení finančního zdraví podniku.
2. Ekonomické krize a jejich dopad na finanční zdraví podniku.
3. Případová studie: Vliv krizí na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s.
4. Komparace dopadů jednotlivých krizí na podnik a návrh na zmírnění těchto dopadů.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- VOCHOZKA, Marek, 2020. *Metody komplexního hodnocení podniku*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-1701-7.
- RŮČKOVÁ, Petra, 2021. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-3124-2.
- HACIYEV, Ceyhun, Turai SAFAROV, Gunay ABASOVA a Ravana ABDULLAYEVA, 2021. The Economic Impact Of The Covid-19 Pandemic On Europe And Action Steps Of Europe. In: YAGUBOV, Sakit, Sannur ALIYEV a Mihaela MIKIC (eds.). *Proceedings of the 70th International Scientific Conference on Economic and Social Development* [online]. Varazdin: Varazdin Development and Entrepreneurship Agency (VADEA). s. 629-641. [cit. 2021-9-27]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2556846354/C314BCD22E6F4FB0PQ/2?accountid=17116>
- EUROSTAT, 2021. *Eurostat* [online]. Lucemburk: Eurostat. [cit. 2021-09-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat>
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Ing. Zbyněk Frýba, ekonom

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

L.S.

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

5. května 2022

Pavel Pašek

Anotace

Tato bakalářská práce je zaměřena na hodnocení dopadů krizí, konkrétně globální hospodářské krize po roce 2008 a krize vzniklé v souvislosti s pandemií onemocnění Covid-19, na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s. Pro analýzu ekonomických dopadů jsou využity vybrané ukazatele finanční analýzy. Tyto ukazatele jsou vypočteny v období 2005-2020, údaje za rok 2021 v době sepsání bakalářské práce nebyly k dispozici, ale interpretovány jsou především hodnoty vztahující se k oběma krizím. Data, která byla pro výpočet ukazatelů použita, jsou dostupná v účetních výkazech, které byly zveřejněny ve výročních zprávách podniku za jednotlivé roky. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část obsahuje rešerši literárních zdrojů týkajících se základních postupů a indikátorů finanční analýzy. Následuje charakteristika jednotlivých krizí a uvedení jejich příčin a průběhu. V druhé části jsou tyto teoretické poznatky aplikovány na konkrétní podnik, tj. České dráhy, a.s. Nejprve je představen samotný podnik, poté následuje interpretace výsledků jednotlivých zvolených ukazatelů. Na základě těchto údajů je pak provedena komparace již zmíněných krizí a posouzení jejich dopadů na finanční stránku podniku. Poté následují doporučení na zmírnění dopadů krizí na zvolený podnik.

Klíčová slova

finanční analýza, finanční zdraví podniku, rentabilita, likvidita, zadluženost, pandemie onemocnění Covid-19, ekonomická krize

Anotation

The impact of crises on the financial health of the company

This bachelor thesis is focused on the evaluation of the impact of crises, specifically the Global Economic Crisis and the crisis arising in connection with the Covid-19 pandemic, on the financial health of České dráhy, a.s. Chosen indicators of financial analysis are used for the analysis of economic impacts. These indicators are calculated in the period 2005-2020, data for the year 2021 at the time of writing the bachelor's thesis were not available, but the values related to both crises are interpreted. The data used to calculate the indicators are available in the financial statements, which were published in the company's annual reports. The bachelor thesis can be divided into two parts. The first part contains a search of literary sources related to financial analysis, especially the basic concepts, procedures and indicators, which are then discussed in more detail. The following is a description of individual crises and an indication of their causes and course. In the second part, these theoretical findings are applied to a chosen company České dráhy, a.s. First, the company is introduced, followed by the interpretation of the results of individual chosen indicators and graphs or tables. Based on these data, a comparison of the already mentioned crises and an assessment of their impact on the financial side of the company is performed. This is followed by recommendations to limit the effects of these crises on the chosen company.

Key words

financial crisis, financial health of a company, profitability, liquidity, indebted, pandemic of illness Covid-19, economic crisis

Poděkování

Nyní bych velice rád poděkoval vedoucí mé bakalářské práce Ing. Šárce Hyblerové, Ph.D., za její čas, ochotu a cenné rady a připomínky, které mi velice pomohly při sepisování této bakalářské práce.

Dále bych rád poděkoval Ing. Zbyňku Frýbovi za poskytnuté rady.

Obsah

Seznam ilustrací.....	13
Seznam tabulek.....	14
Seznam zkratk.....	15
Úvod	16
1 Finanční analýza	17
1.1 Historie finanční analýzy	17
1.2 Důvody pro sestavování finanční analýzy	17
1.3 Uživatelé finanční analýzy.....	19
1.4 Metody sestavování finanční analýzy	20
1.4.1 Absolutní ukazatele	20
1.4.2 Rozdílové ukazatele.....	21
1.4.3 Poměrové ukazatele.....	22
2 Krize, jejich příčiny a dopady.....	28
2.1 Finanční řízení podniku v době krizí	28
2.2 Finanční krize v roce 2008.....	29
2.2.1 Příčiny vzniku.....	29
Hlavní příčiny vzniku dle ČNB	30
2.2.2 Dopady na podniky v ČR	30
2.3 Krize vzniklá v souvislosti s pandemií Covid-19	31
2.3.1 Počátky a průběh pandemie v Evropě	31
2.3.2 Průběh krize v sektoru služeb na území EU.....	32
2.3.3 Dopad pandemie na osobní železniční dopravu v ČR.....	33
3 Finanční analýza dopadů krizí na podnik České dráhy, a.s.....	34
3.1 Základní informace o podniku	34
3.1.1 Historie	35
3.1.2 Vize a cíle společnosti České dráhy, a.s.....	35

3.1.3	Majetkové účasti ČD, a.s.	35
3.1.4	Předmět podnikání	36
3.1.5	Zaměstnanecká politika	39
3.2	Aplikace vybraných ukazatelů finanční analýzy na společnost České dráhy, a.s.	40
3.2.1	Hodnocení ukazatelů rentability	41
3.2.2	Hodnocení ukazatelů likvidity	45
3.2.3	Hodnocení ukazatelů zadluženosti	46
3.3	Porovnání jednotlivých krizí a jejich dopadů na vybraný podnik	49
3.4	Navržení opatření na zmírnění dopadů krizí na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s.	52
	Závěr	53
	Použitá literatura	54

Seznam ilustrací

Obrázek 1 Vývoj obratu služeb v EU	32
Obrázek 2 Přeprava osob	37
Obrázek 3 Přeprava nákladu.....	39
Obrázek 4 Průměrný počet zaměstnanců	40
Obrázek 5 Konsolidovaný EAT	41
Obrázek 6 Ukazatele rentability ROE, ROA.....	43
Obrázek 7 Vlastní kapitál x cizí kapitál.....	46
Obrázek 8 Zadluženost I. a II. a koeficient samofinancování	47

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet přepravených cestujících v ČR 2010-2020.....	33
--	----

Seznam zkratk

EAT zisk po zdanění

EBIT zisk před odečtením úroků a daně

ROE ukazatel rentability vlastního kapitálu

ROA ukazatel rentability celkového kapitálu firmy

ROS ukazatel rentability tržeb

ČD České dráhy, a.s.

ČNB Česká národní banka

Úvod

Cílem této bakalářské práce je zhodnocení dopadů ekonomických krizí na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s. Před provedením této analýzy bylo nezbytné provést rešerši literárních zdrojů, na základě kterých byla sepsána první tematická část této bakalářské práce, která pojednává právě o teorii finanční analýzy a o příčinách a důsledcích krizí, jež jsou předmětem analýzy. Na základě těchto teoretických poznatků byla provedena analýza dopadů těchto krizí, ke které byly použity vybrané ukazatele finanční analýzy a jejich výstupy jsou poté komparovány.

Téma krizí je v době sepsání této práce aktuální, mnoho podniků v České republice a po celém světě se stále potýká s následky krize vyvolané pandemií onemocnění Covid-19. Proto jednou ze zvolených krizí, jejichž dopady jsou analyzovány v této práci, je právě krize pandemická. Dopady této krize jsou porovnávány s globální hospodářskou krizí z roku 2008. Komparace výstupů těchto analýz poskytuje odpověď na otázku, zda měla pandemická krize, která vyvolala řadu restriktivních opatření se závažným dopadem na ekonomiku, významnější dopady na finanční zdraví vybraného podniku než globální hospodářská krize z roku 2008, či nikoli.

Dílčím cílem této bakalářské práce je pak navržení opatření pro omezení dopadů ekonomických krizí na finanční zdraví podniku. Tato opatření byla navržena především na základě provedených analýz.

1 Finanční analýza

Finanční analýzu lze definovat jako systematický rozbor získaných dat, která jsou obsažena především v účetních výkazech (např. rozvaha, výkaz zisku a ztrát a další). Finanční analýza zahrnuje hodnocení finanční minulosti, současnosti a napomáhá k predikci finanční situace podniku v budoucnosti. Nebo lze finanční analýzu definovat jako rozbor jakékoliv činnosti, v souvislosti s kterou lze uvažovat o čase a penězích. (Růčková, 2021)

Výstupy finanční analýzy mají svůj nepopiratelný význam nejen pro finanční management, ale také pro marketingové plánování a další oblasti podnikové činnosti. Nicméně tato bakalářská práce se zaměřuje na finanční analýzu pouze z pohledu hodnocení finančního zdraví podniku. (Růčková, 2021)

1.1 Historie finanční analýzy

Finanční analýza má již dlouho tradici a existuje v různých formách pravděpodobně od vzniku peněz. Finanční analýza se začala výrazněji uplatňovat ve Spojených státech amerických v polovině devatenáctého století v době rozvoje průmyslu, v tomto období bylo řízení podniku převedeno z majitele na profesionálního manažera a finanční sektor se stal převládajícím odvětvím v ekonomice. V té době se ale jednalo spíše o teoretické práce, které s praktickou analýzou v podstatě nesouvisely. V praxi se finanční analýzy využívají po několik desetiletí a jejich forma se přizpůsobovala potřebám doby, ve které byly sestavovány. Na strukturu finanční analýzy mělo značný dopad uplatnění výpočetní techniky a s tím související matematické postupy a důvody vedoucí k sestavování těchto analýz. První v praxi využívané finanční analýzy poskytovaly informace o změnách v účetních výsledcích. Později bylo zjištěno, že výkazy zisku a ztráty jsou zdrojem pro hodnocení úvěrové schopnosti podniků. (Růčková, 2021), (Vochozka, 2020)

V Čechách se finanční analýza začala uplatňovat až začátkem 21. století. Od této doby nabyla finanční analýza na významu a je hojně využívána i českými firmami. Výstupy finančních analýz se stávají stěžejním pro finanční rozhodování. Tyto výstupy jsou důležité nejen pro strategické řízení firmy, ale také pro výběr vhodných obchodních partnerů. (Růčková, 2021)

1.2 Důvody pro sestavování finanční analýzy

Ekonomické prostředí se neustále mění, vlivem těchto změn dochází také ke změnám podniků, jež jsou součástí tohoto prostředí. Z tohoto důvodu se firmy, které chtějí být

úspěšné ve své činnosti podnikání, obvykle bez finanční analýzy neobejdou. Především od dob finančních krizí význam finančních analýz roste, neboť znalost finančního zdraví podniků může v případě vzniku problémů umožnit finančnímu managementu včas zasáhnout. (Růčková, 2021)

Hlavní důvody pro sestavování finanční analýzy lze spatřovat v poskytování podkladů pro efektivní a racionální rozhodování finančního managementu o fungování firmy. Zcela zásadní význam pro management firmy a finanční analýzu má, jak už vyplývá z předchozího textu, účetnictví. Finanční analýzu může sestavovat podnik za účelem hodnocení finančního zdraví sebe samého (potřeby managementu a potřeba vlastníků zjistit, jak podnik zhodnocuje jejich vložený kapitál), dále bývá sestavována z důvodu vlastnických změn ve společnosti, anebo ji sestavují externí subjekty. (Růčková, 2021)

Hlavním cílem finančního managementu, k jehož dosažení napomáhají právě finanční analýzy, je zajištění finanční stability podniku. To lze obvykle hodnotit pomocí dvou základních kritérií. (Růčková, 2021)

- Prvním ze zmíněných kritérií je schopnost firmy generovat zisk a tím zhodnocovat vložený kapitál. Často bývá považováno za kritérium nejdůležitější, protože vystihuje podstatu podnikání jako takového, tedy rozšíření vlastního bohatství.
- Druhým neméně důležitým kritériem je zajištění platební schopnosti neboli likvidnosti podniku. Platební neschopnost může způsobit vážné problémy nebo ukončení činnosti podniku. (Růčková, 2021)

Obě z těchto kritérií jsou natolik důležitá pro finanční stabilitu podniku, že odborníci nejsou schopni jednoznačně stanovit, které by mělo být prioritou. Proto je doporučováno udržovat obě kritéria v rovnováze, tak aby podnik generoval zisk, ale současně neohrozil platební schopnost podniku a naopak. Na finanční stabilitu podniku mají ale také vliv vnější vlivy, např. ekonomické prostředí, ve kterém firma podniká, na efektivitu podnikání má vliv výše kupní síly či míra konkurence. Naopak kupní sílu podniku ovlivňuje míra ekonomického růstu v místě, kde podnik podniká a míra nezaměstnanosti. V období krizí nebo ekonomické recese firmy obvykle kladou důraz na platební schopnost podniku, aby byl schopen hradit své závazky a udržet ho v činnosti i za ceny přechodného snížení ziskovosti. Právě ziskovost a likvidita jsou jedny z důležitých kritérií, která jsou hodnocena ve finanční analýze. (Růčková, 2021), (Vochozka, 2020)

Finanční analýza má svůj význam také z hlediska časového a lze na ni nahlížet dvěma úhly pohledu: (Růčková, 2021)

- První možností je finanční analýza, která se ve svém hodnocení finanční situace podniku zaměřuje na minulost. Díky tomu je možné zjistit, jak se firma, která je zkoumána, vyvíjela a měnila a jaké faktory na ni měly vliv, a to až do současného stavu. K hodnocení je možno využít mnoho kritérií.
- Druhou možností náhledu na sestavování finanční analýzy je zkoumání finanční situace firmy ve všech časových rovinách. To slouží firmě jako základní podklad pro finanční plánování, a to jak pro plánování krátkodobé, které souvisí s obvyklou činností podniku, tak pro dlouhodobé, strategické, plánování podniku, jehož účelem je zajistit dlouhodobý rozvoj firmy. Firma se tedy na základě znalostí z minulosti, popřípadě současnosti snaží odhadnout možný vývoj do budoucna. (Růčková, 2021)

1.3 Uživatelé finanční analýzy

Existuje mnoho uživatelů výstupů finanční analýzy, liší se ovšem důvody, kvůli nimž získávají výstupy finanční analýzy podniků, nebo si je sami vyhotovují. Uživatele finanční analýzy lze dělit na dvě skupiny: (Vochozka, 2020)

Externí uživatelé:

- **Bankovní domy a jiní věřitelé** chtějí vědět, zda je bezpečné poskytnout úvěr dané firmě, v jaké výši a za jakých podmínek či nikoli. Zajímají se proto především o míru solventnosti, či míru likvidity a zadluženosti firmy žádající o úvěr.
- **Investoři** využívají tyto informace pro rozhodování o potenciální investici, zajímají se především o ziskovost firmy a o rizikovost investice. Sledují také, jak firma hospodaří s jimi investovanými prostředky.
- **Stát a jeho orgány** využívají tyto informace za účelem kontroly vykazovaných daní anebo pro potřeby různých statistických průzkumů, které provádí především Český statistický úřad, dále jako podklad pro poskytování finančních výpomocí, např. dotací, stát takto také dohlíží na firmy se státní účastí a firmy, které vyhotovují pro stát jeho orgány či organizační složky veřejné zakázky.
- **Obchodní partneři** využívají výstupy finančních analýzy, k výběru vhodného obchodního partnera, podstatné pro ně je, zda je firma schopná dostát svým závazkům vzniklým z obchodních vztahů. Nejčastěji posuzují míru zadluženosti

podniku, solventnost či likviditu, tento zájem ze strany obchodních partnerů může být krátkodobý nebo dlouhodobý, kdy se jedná o snahu dosažení stability obchodních vztahů.

- **Konkurence** se snaží zjistit stav konkurenčního podniku a popřípadě využít jeho slabých stránek ve svůj prospěch. (Vochozka, 2020)

Interní uživatelé:

- **Analytik firmy, nebo finanční management** se mimo jiné zabývá operativním a strategickým řízením podniku, k němuž potřebuje podklady poskytované finanční analýzou, ty finanční management používá denně a napomáhá k stanovení základních cílů podniku, dále také množstvím finančních prostředků nezbytných pro expanzi podniku. Finanční management může finanční analýzu sestavit detailněji, neboť má k dispozici i veřejně nedostupné podklady.
- **Zaměstnanci**, pro ně je důležité, aby firma byla stabilní a prosperovala, tyto informace jim poskytují jistotu zaměstnání, mzdy a s ní souvisejícího sociálního zabezpečení.
- **Odboráři** a další. (Vochozka, 2020)

1.4 Metody sestavování finanční analýzy

Aby vůbec bylo možné sestavit finanční analýzu podniku, nebo jen některé její ukazatele, je nezbytné vědět, jak toho docílit, proto je tato část zaměřena na způsoby a metody sestavování jednotlivých ukazatelů a modelů finanční analýzy. Důležité ovšem je, aby si každý, kdo sestavuje finanční analýzu, stanovil cíl, kterého chce dosáhnout a tomu přizpůsobil rozsah a formu finanční analýzy. (Růčková, 2021)

V rámci této bakalářské práce hrají nejvýznamnější roli tzv. elementární ukazatele, z nichž některé jsou využity jako základ pro analýzu finančního zdraví podniku České dráhy a.s. v období krizí. Zdrojem pro tyto ukazatele jsou právě základní účetní výkazy, především rozvaha a výkaz zisku a ztráty. (Růčková, 2021)

Tyto ukazatele lze rozdělit do tří základních skupin. Jedná se o absolutní, rozdílové a poměrové ukazatele. (Růčková, 2021)

1.4.1 Absolutní ukazatele

Absolutní ukazatele vychází pouze z posuzování jednotlivých hodnot z výše zmíněných účetních výkazů. Tyto ukazatele mají ovšem své nedostatky, ty spočívají především v tom,

že nejsou zpracovány žádnou matematickou metodou. Nicméně těchto ukazatelů je využito v této bakalářské práci, např. pro sledování vývoje zisku, popřípadě ztráty podniku. Výstupy absolutních ukazatelů lze hodnotit z hlediska horizontální analýzy, ta se zabývá hodnocením časových změn absolutních ukazatelů, ovšem pro zajištění co možná nejvyšší přesnosti je nezbytné tvořit co možná nejdelší a přesně vedené časové řady, což může snížit množství nepřesností. Důležité pro interpretaci je také zohlednit vnější a vnitřní prostředí podniku. Druhou možností je vertikální analýza. Tato analýza se zabývá především vnitřní strukturou absolutních ukazatelů, uplatnění této metody umožňuje snazší porovnání hodnot s předcházejícím obdobím nebo komparaci podniku s jinými firmami v odvětví. Při využití této analýzy dochází k posuzování struktury aktiv, jež si klade za cíl poskytnout informace o tom, do čeho firma investovala kapitál a do jaké míry zohledňovala při realizaci investic výnosnost, v této situaci platí, že položky dlouhodobějšího charakteru jsou obvykle považovány za výnosnější aktivum, než je tomu v případě krátkodobějších aktiv. Vhodný poměr mezi dlouhodobými a oběžnými aktivy nelze obecně stanovit, závisí na odvětví, ve kterém podnik podniká, a také na nezbytnosti zajistit dostatečnou likvidnost podniku. Naproti tomu struktura pasiv poskytuje informace, z jakých zdrojů firma pořídila svá aktiva. Financování vlastním kapitálem bývá pro firmu mnohem dražší než cizím kapitálem, stejně tak jsou krátkodobější pasiva považována za levnější než pasiva s delší dobou splatnosti. Proto by podnik měl vhodně stanovit strukturu finančních zdrojů. (Růčková, 2021)

1.4.2 Rozdílové ukazatele

Další významnou skupinu ukazatelů tvoří ukazatele rozdílové, ty obvykle spočívají v tom, že se od sebe odečte hodnota určité položky aktiv a hodnota položky pasiv. Hodnoty takto získané mají svůj význam např. pro řízení oběžných aktiv a s tím související řízení likvidity podniku. Zdrojem dat pro tyto výpočty bývají nejčastěji výkazy zisku a ztráty a cash flow. Podklady poskytnuté rozvahou lze použít na analýzu oběžných aktiv. Jedním ze základních ukazatelů je **čistý pracovní kapitál**, který představuje rozdíl mezi oběžnými aktivy a krátkodobými závazky, s jehož pomocí může být stanovena optimální výše položek oběžných aktiv. Čistý pracovní kapitál lze také definovat jako část prostředků, které do určité míry umožní podniku pokračovat v podnikání i v případě, že je nutné splatit krátkodobé závazky podniku. Představuje v podstatě pojistku pro případ nouze. Analýza cash flow zachycuje schopnost podniku vytvářet zdroje z běžné činnosti nezbytné pro financování potřeb zajišťujících existenci firmy. (Růčková, 2021)

1.4.3 Poměrové ukazatele

Poměrové ukazatele patří mezi jedny z nejpočetnějších a nejhojněji využívaných ukazatelů finanční analýzy. Jedná se například o ukazatele rentability, aktivity, zadluženosti, likvidity, kapitálového trhu a cash flow. Tyto ukazatele lze nejčastěji vypočítat jako podíl dvou položek nebo dvou skupin položek základních účetních výkazů. Poměrové ukazatele lze například využít pro porovnání podniků mezi sebou nebo s průměrem daného odvětví. Na interpretaci těchto ukazatelů má vliv mnoho faktorů, jestli se jedná o podnik s monopolním postavením na trhu nebo jestli na trhu působí silná konkurence, jestli se jedná o podnik disponující vysokým podílem stálých aktiv či nikoli atd. Tyto skupiny ukazatelů jako celek představují komplexní nástroj umožňující finanční analýzu hospodaření daného podniku. Poměrové ukazatele lze rozdělit do šesti základních skupin: ukazatele likvidity, rentability, zadluženosti, aktivity, tržní hodnoty a ukazatele cash flow. (Růčková, 2021), (Synek a kol., 2011)

Ukazatele likvidity

Likvidita určitého majetku firmy představuje míru schopnosti přeměnit se bez velké ztráty, jak finanční, tak časové na finanční prostředky, které pak bude moci firma využít na financování svých závazků. Naproti tomu likvidita z pohledu podniku představuje schopnost podniku dostát svým závazkům v době jejich splatnosti. Jak již bylo zmíněno dříve, nedostatečná likvidita podniku může mít za následek i ukončení činnosti podniku z důvodu platební neschopnosti. (Růčková, 2021)

Pro podnik je důležité stanovit optimální míru likvidity, protože podnik s nízkou mírou likvidity je ohrožen platební neschopností a podnik s vysokou mírou likvidity je sice schopen hradit bez problémů své závazky, nicméně finanční prostředky jsou vázány v aktivech, která se nezhodnocují a snižují tak rentabilitu podniku. A právě míru likvidnosti podniku měří ukazatele likvidity. Pro lepší interpretaci hodnot těchto ukazatelů je doporučeno sledovat jejich změny v čase. Vhodné také je udržovat hodnoty těchto ukazatelů co možná nejstabilnější, což zvyšuje důvěryhodnost firmy. (Růčková, 2021)

- **Okamžitá likvidita** (likvidita 1. stupně) představuje nejužší vymezení likvidity, do výpočtu na pozici čitatele se zahrnují pouze nejlikvidnější položky rozvahy, tj. peníze na běžném účtu, pokladní hotovost, někdy jsou do této skupiny zahrnuty také volně obchodovatelné cenné papíry a šeky. Na pozici jmenovatele se pak vyskytují krátkodobé dluhy např. krátkodobé bankovní úvěry a krátkodobé finanční výpomoci.

Doporučená hodnota ukazatele by se měla pohybovat mezi 0,9 – 1,1, tento interval se však může lišit. (Růčková, 2021)

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{pohotov\acute{e} platebn\acute{i} prost\text{r}\acute{e}dky}}{\text{kr\text{a}tkodob\acute{e} z\text{a}vazky}} \quad (1)$$

- **Pohotov\acute{a} likvidita** (likvidita 2. stupn\acute{e}) představuje pom\er ob\ezn\acute{y}ch aktiv sni\zen\acute{y}ch o z\text{a}soby a kr\text{a}tkodob\acute{e} dluhy firmy. Doporučen\acute{a} hodnota tohoto ukazatele likvidity se pohybuje na intervalu od 1 do 1,5. V p\text{r}\acute{i}pad\acute{e}, \ze ukazatel je roven 1, je firma schopna pokr\text{y}t sv\acute{e} celkov\acute{e} kr\text{a}tkodob\acute{e} z\text{a}vazky, ani\z by musela prodat sv\acute{e} z\text{a}soby. (Růčková, 2021)

$$\text{Pohotov\acute{a} likvidita} = \frac{(\text{ob\ezn\acute{a} aktiva} - \text{z\text{a}soby})}{\text{kr\text{a}tkodob\acute{e} dluhy}} \quad (2)$$

- **B\ezn\acute{a} likvidita** (likvidita 3. stupn\acute{e}) představuje na rozd\il od okam\z\text{i}t\acute{e} likvidity nej\text{s}ir\text{s}\acute{i} vymezen\acute{i} likvidity, protože v \text{c}itateli jsou zahrnuta celkov\acute{a} ob\ezn\acute{a} aktiva firmy, ta jsou jako v p\text{r}\acute{e}dchoz\acute{i}m p\text{r}\acute{i}pad\acute{e} d\text{e}lena kr\text{a}tkodob\acute{y}mi dluhy podniku. Tato likvidita poskytuje informace o tom, kolikr\text{a}t je firma schopna pokr\text{y}t sv\acute{e} kr\text{a}tkodob\acute{e} z\text{a}vazky sv\text{y}mi ob\ezn\acute{y}mi aktivy. Doporučen\acute{a} hodnota tohoto ukazatele by se měla pohybovat na intervalu od 1,5 do 2,5. Jako u p\text{r}\acute{e}dchoz\acute{i}ch ukazatel\text{u} plat\acute{i}, \ze \text{c}\text{i}m v\text{y}\text{s}\text{s}\acute{i} hodnota ukazatele, t\text{i}m n\text{i}z\text{s}\acute{i} je pravd\text{e}podobnost vzniku platebn\acute{i} neschopnosti, ov\text{s}em nadm\text{e}rn\acute{a} hodnota t\text{e}chto ukazatel\text{u} sni\z\text{u}je rentabilitu podniku. (Růčková, 2021)

$$\text{B\ezn\acute{a} likvidita} = \frac{\text{ob\ezn\acute{a} aktiva}}{\text{kr\text{a}tkodob\acute{e} dluhy}} \quad (3)$$

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability zobrazuj\acute{i} schopnost podniku zhodnocovat vlo\z\text{e}n\acute{y} kapit\text{a}l. Pro v\text{y}po\text{c}et t\text{e}chto ukazatel\text{u} se nej\text{c}ast\text{e}ji pou\z\text{i}v\text{a}j\acute{i} hodnoty poskytovan\acute{e} v\text{y}kazem zisku a ztr\text{a}ty a rozvahou podniku. V\text{y}stupy lze pak využ\text{i}t pro celkov\acute{e} hodnocen\acute{i} efektivnosti dan\acute{e} podnikatelsk\acute{e} \text{c}innosti. Zna\text{c}n\acute{y} v\text{y}znam maj\acute{i} p\text{r}\acute{e}dev\text{s}\text{i}m pro majitele firmy nebo investory. Doporučen\acute{e} hodnoty se obvykle pro tyto ukazatele nesestavuj\acute{i}, ale m\text{e}ly by m\text{i}t v \text{c}ase rostouc\acute{i} tendenci. Pro tuto bakal\text{a}rskou p\text{r}\acute{a}ci jsou nejd\text{u}le\z\text{i}t\text{e}j\text{s}\acute{i} tyto ukazatele: (Růčková, 2021)

- **Rentabilita celkov\acute{e}ho kapit\text{a}lu firmy** vyjad\text{r}uje celkovou efektivnost firmy bez ohledu na to, z jak\text{y}ch zdroj\text{u} byla \text{c}innost podniku financov\text{a}na. Pro v\text{y}po\text{c}et tohoto

ukazatele je v této bakalářské práci využít na pozici čitatele zisk ve formě EBIT, tj. zisk před zdaněním a nákladovými úroky. (Růčková, 2021)

$$ROA = \frac{\text{zisk}}{\text{celkový vložený kapitál}} \quad (4)$$

- **Rentabilita vlastního kapitálu** vyjadřuje výnosnost vlastního kapitálu firmy, velký význam má tento ukazatel především pro majitele firmy, protože zobrazuje, v jaké míře jsou jejich vklady zhodnocovány. EAT je zisk po zdanění. (Růčková, 2021)

$$ROE = \frac{\text{zisk (EAT)}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (5)$$

- **Rentabilita tržeb** je ukazatel, který zobrazuje, kolik korun čistého zisku připadá na jednu korunu tržeb. (Vochozka, 2020)

$$ROS = \frac{EBIT (EAT)}{\text{tržby z prodeje vlatních výrobků a služeb} + \text{tržby z prodeje zboží}} \quad (6)$$

Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti firmy poskytují informace o míře zadluženosti zkoumaného podniku, tj. v jaké míře podnik využívá pro financování své činnosti cizí zdroje. Důležité je správné stanovení poměru mezi vlastním a cizím kapitálem, protože nadměrné využití vlastního kapitálu snižuje celkovou výnosnost vloženého kapitálu. Bývá také obvykle považován za dražší než cizí kapitál. Naproti tomu nadměrné využívání cizího kapitálu zvyšuje míru zadluženosti a komplikuje firmě získání dalších cizích zdrojů. Mezi základní ukazatele zadluženosti patří: (Růčková, 2021)

- **Zadluženost I.** je ukazatel, který porovnává vlastní a cizí zdroje financování a zobrazuje tak zadluženost vlastního kapitálu. Doporučovaná hodnota cizího kapitálu vůči vlastnímu kapitálu je 40 %. (Vochozka, 2020)

$$\text{Zadluženost I.} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{vlastní zdroje}} \quad (7)$$

- **Zadluženost II.** (debt ratio) neboli ukazatel věřitelského rizika porovnává celkové cizí zdroje vůči celkovým aktivům podniku. Tento ukazatel zachycuje celkovou zadluženost podniku. Věřitelé preferují co možná nejnižší hodnotu tohoto ukazatele, protože to pro ně představuje nižší riziko nesplacení dluhu, naproti tomu majitelé podniku jsou naopak ochotní akceptovat i vyšší míru zadluženosti, za podmínky, že rentabilita podniku je vyšší než úroky placené za použití cizího kapitálu, protože

chtějí využít výhod, které přináší finanční páka. Za předlužený podnik je pak považován ten, jehož celkové dluhy překročí hodnotu jeho majetku. (Vochozka, 2020), (Synek a kol., 2011), (Růčková, 2021)

$$\text{Zadluženost II.} = \frac{\text{celkové cizí zdroje}}{\text{celková aktiva}} \quad (8)$$

Položka celkový dluh v čitateli vzorce představuje cizí kapitál firmy, a to jak dlouhodobý, tak krátkodobý. (Synek a kol., 2011)

- **Koeficient samofinancování** (equity ratio) je ukazatel, který porovnává vlastní kapitál podniku s celkovými aktivy. Tento poměr pak znázorňuje, z jaké části jsou aktiva podniku financována vlastním kapitálem. Součet tohoto ukazatele s ukazatelem věřitelského rizika by měl dát přibližně hodnotu 1, případná odchylka může být dána například nezapočtením časového rozlišení pasiv do některého z ukazatelů. (Růčková, 2021)

$$\text{Koeficient samofinancování} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} \quad (9)$$

- **Ukazatel úrokového krytí** se vypočte jako podíl zisku podniku vůči nákladovým úrokům. Tento ukazatel poskytuje uživateli informace o tom, kolikrát je zisk podniku vyšší, než nákladové úroky neboli jak velký je bezpečnostní polštář pro věřitele. Doporučovaná hodnota tohoto ukazatele se ve světě udávána jako pětinasobek nákladových úroků, na území ČR se však tato doporučená hodnota obvykle stanovuje na úrovni osminásobku nákladových úroků. Neschopnost podniku platit nákladové úroky ze zisku může být varovným signálem blížícího se úpadku podniku. (Růčková, 2021)

$$\text{Úrokové krytí} = \frac{\text{zisk}}{\text{nákladové úroky}} \quad (10)$$

Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity poskytují informace o schopnosti firmy využívat investované finanční prostředky, tedy jak firma hospodaří s aktivy a jaké má toho hospodaření vliv na výnosnost a likviditu podniku. Pro tyto ukazatele je charakteristické, že výsledné hodnoty se udávají buď v počtu obrátek, nebo jako doba (počet dní) trvání obrátky. (Růčková, 2021)

- **Ukazatel obratu celkových aktiv** udává, jak efektivně podnik využívá svá celková aktiva. Obrat aktiv znázorňuje, kolikrát se celková aktiva obrátí za rok. (Vochozka, 2020)

$$\text{Ukazatel obratu celkových aktiv} = \frac{\text{tržby}}{\text{aktiva celkem}} \quad (9)$$

- **Ukazatel obratovosti zásob** poskytuje informace o počtu obrátek zásob. Tedy kolikrát je každá položka zásob během běžného období prodána a opět naskladněna. Důležité je, čím vyšší je počet obrátek zásob, tím kratší dobu jsou oběžná aktiva vázána v podobě zásob, což je příznivé pro podnik. (Růčková, 2021), (Vochozka, 2020)

$$\text{Ukazatel obratovosti zásob} = \frac{\text{tržby}}{\text{průměrný stav zásob}} \quad (10)$$

- **Ukazatel doby splatnosti pohledávek** udává, jak dlouho jsou prostředky podniku vázány v podobě pohledávek neboli za jak dlouho jsou pohledávky podniku v průměru uhrazeny. Čím nižší je obratovost pohledávek, tím déle trvá, než dojde k jejich úhradě. Dlouhá doba splatnosti pak může způsobit firmě problémy s platební schopností. (Růčková, 2021)

$$\text{Doba splatnosti pohledávek} = \frac{\text{pohledávky}}{\text{tržby}/365} \quad (11)$$

- **Ukazatel doby obratu závazků** udává, jak dlouho v průměru trvá firmě splatit své závazky. Doporučuje se, aby obratovost pohledávek byla nižší než obratovost závazků, aby nedošlo k narušení platební schopnosti firmy. (Růčková, 2021), (Synek a kol., 2011)

$$\text{Doba obratu závazků} = \frac{\text{závazky}}{\text{roční tržby}/360} \quad (12)$$

Mezi další kategorie poměrových ukazatelů náleží také ukazatele tržní hodnoty a ukazatele cash flow. **Ukazatele tržní hodnoty** vychází na rozdíl od předchozích skupin poměrových ukazatelů z tržních hodnot. Účelem těchto ukazatelů je vyhodnotit firmu pomocí burzovních ukazatelů, jedná se např. o ukazatel účetní hodnoty akcií atd., hodnoty těchto ukazatelů jsou důležité pro akcionáře a potenciální investory. (Růčková, 2021)

- **Ukazatel účetní hodnoty akcií** zachycuje uplynulou výkonnost firmy. Hodnoty tohoto ukazatele by měly vykazovat v čase rostoucí tendenci. Tento vývoj zobrazuje dobré finanční zdraví podniku. (Růčková, 2021)

$$\text{Účetní hodnota akcie} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{počet emitovaných akcií}} \quad (13)$$

- **Dividendový výnos** udává míru zhodnocení vložených finančních prostředků. (Růčková, 2021)

$$\text{Dividendový výnos} = \frac{\text{dividendový výnos na 1 akcii}}{\text{tržní cena akcie}} * 100 \quad (14)$$

Ukazatele cash flow vychází z výkazu o peněžních tocích a jejich cílem je např. odhalit blížící se potíže s platební schopností podniku a poskytuje možnost predikovat vývoj finanční situace firmy. Tyto ukazatele obvykle porovnávají finanční toky z provozní činnosti a některých složek výkazu zisku a ztráty nebo rozvahy. (Růčková, 2021)

- **Obratová rentabilita** poskytuje informace o efektivitě hospodaření podniku.

$$\text{Obratová rentabilita} = \frac{\text{cash flow z provozní činnosti}}{\text{obrat}} \quad (15)$$

Analýzu finančního zdraví podniku lze také provést pomocí bankrotních a bonitních modelů. Výstupy těchto modelů jsou za určitých okolností schopny poskytnout informace o finančním zdraví podniku, nicméně spolehlivost těchto výstupů bývá často považována za spekulativní. (Růčková, 2021)

2 Krize, jejich příčiny a dopady

Předmětem této kapitoly jsou ekonomické krize, především tedy jejich teoretické vymezení a uvedení možných příčin vzniku a dopadů na finanční zdraví podniku. Za ekonomickou krizi z makroekonomického úhlu pohledu podle jednoho z možných výkladů, jak uvádějí Zuzák a Königová (2009), je dle konjunkturální teorie považována situace, kdy ekonomika ať už globální nebo například na úrovni státu přechází z fáze recese, která se vyznačuje zpomalením růstu ekonomiky a snižováním ekonomické aktivity do fáze deprese, kdy nadále pokračuje pokles ekonomické aktivity, roste nezaměstnanost a dochází k poklesu cen. (Zuzák, Königová, 2009)

Ekonomické krize představují pro podniky značné riziko, které spočívá především ve snížení příjmů z důvodu snížení spotřeby ze strany podniků, tak obyvatelstva. Tato situace má značné dopady na platební schopnost a ziskovost podniku a může vést až k zániku firmy. Mnohé podniky se vlivem této nepříznivé situace dostávají do problémů s platební schopností a snaží se šetřit, některé podniky jsou nuceny i k rozsáhlému propouštění zaměstnanců a některé podniky ukončují svou činnost. Krize také ale mohou poskytovat firmě nové příležitosti pro rozvoj. (Zuzák, Königová, 2009)

Nicméně ekonomické krize nemusejí vždy vzejít pouze z ekonomických příčin, jako tomu bylo u hospodářské krize v 30. letech minulého století nebo finanční krize z roku 2008, které je věnována kapitola 2.2, ale také z důvodu člověkem způsobených havárií nebo přírodních vlivů, např. zemětřesení, povodní nebo pandemií atd., jak je tomu v současnosti v souvislosti s ekonomickou krizí vyvolanou restriktivními opatřeními vlád ve snaze omezit vývoj pandemie onemocnění Covid-19. (Zuzák, Königová, 2009)

2.1 Finanční řízení podniku v době krizí

Mezi hlavní doporučení, kterými by se měl podnik v době krize řídit, patří podle Synka (2011) následující:

- **Snížení oběžného majetku**, tj. včasným omezením výroby, vymáháním pohledávek, prodejem nepotřebných zásob, takto získané prostředky by měl podnik využít pro snížení vlastní zadluženosti.
- **Snížení stálých aktiv**, např. omezením investiční výstavby v případě, že ztráty nepřevyšují odpisy, nebo zcela zastavit investiční výstavbu v případě, že ztráta převyšuje odpisy, dále prodejem nepotřebných strojů a pozemků a v případě krajní

nouze se podnik může uchýlit i k prodeji vlastních poboček a využití leasingu a zpětného leasingu strojů, zařízení i budov. Tržby z těchto opatření by měl podnik podobně jako v prvním bodě využít na umoření vlastních dluhů.

- **Obnovení rentability podniku**, toho lze dosáhnout z krátkodobého hlediska snížením nákladů např. zastavením přijímání nových zaměstnanců, zredukováním pracovní doby a zredukovat veškeré další výdaje. Z dlouhodobého hlediska je možné obnovit rentabilitu podniku například zavedením různých inovací, jak v oblasti produktu, tak v oblasti jeho poskytování, nebo výroby nebo zefektivněním organizační struktury podniku. (Synek a kol., 2011)

Vyhotovení plánu restrukturalizace provozní činnosti podniku, kterou je nezbytné co možná nejrychleji realizovat. Týká se především struktury produktového portfolia, inovace produktu a technologií, změny trhu a tržního segmentu, pokud je to možné. Dále provést restrukturalizaci finanční stránky podniku, která zahrnuje změny v oblasti pasiv např. snížení vlastního kapitálu, kapitalizace dluhů, jejich přeměnou na akcie. Možností je také fúze, akvizice, zpětný leasing a vstup strategického partnera. (Synek a kol., 2011)

2.2 Finanční krize v roce 2008

První z krizí, jejichž dopady na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s. jsou posuzovány v rámci této práce, je hospodářská krize z roku 2008. Vliv této krize na výše zmíněný podnik je rozebrán v kapitole 3. Jedná se o krizi globálního charakteru. Z globálního úhlu pohledu patří mezi nejvíce zasažené oblasti ekonomiky sektor průmyslu a stavebnictví, na sektor služeb měla dopady pouze mírné. (Eurostat, 2021)

2.2.1 Příčiny vzniku

Počátek této krize je evidován od roku 2007 ve Spojených státech amerických. Tato krize byla vyvolána dlouhodobým narušováním stability ekonomiky v oblasti bydlení ze strany zásahů národních vlád. Jejich cílem bylo zajistit pomocí různých vládních dotací a pobídek kvalitní bydlení pro co možná nejširší vrstvu obyvatel, bez ohledu na to, zda je ekonomika dostatečně výkonná. Tyto pobídky zvýšily mimo jiné dostupnost úvěrů a nároky na bonitu klienta byly snižovány. Dále tato situace vyvolala značný příliv investic do tohoto odvětví více než by odpovídalo přirozené situaci. (Kislingerová, 2009)

Následně pak ve Spojených státech došlo k předlužení tamních domácností různými úvěry především hypotečními, následně došlo ke značným problémům s platební schopností a mnohé domácnosti nebyly schopny hradit splátky úvěrů. Ke zhoršení vznikající krize navíc

přispělo to, že aktiva vázaná k těmto úvěrům měla nedostatečnou hodnotu. Tato krize se velmi rychle rozšířila do okolního světa, neboť mnoho bank a investičních fondů z různých zemí investovalo značné prostředky do derivátů, které s těmito úvěry souvisely. Dalším faktorem pro podporu této krize byla značná nevypočitatelnost trhů, např. ceny ropy v této době dramaticky kolísaly bez zřejmé příčiny. Současně s krizí v souvislosti s hypotékami v USA začínala také působit krize poptávky ze strany především domácností, protože ty se obávaly příchodu krize a snažili se vytvořit rezervy na horší časy. (Kislingerová, 2009)

Z USA se tato krize rozšířila do celého světa včetně ČR, kde na průběh krize měly vliv různé státní instituce. Kislingerová (2009) uvádí, že Česká národní banka (dále jen ČNB) v roce 2008 snížila základní úrokové sazby, navzdory tomu, že by bylo lepší vzhledem k vývoji inflace v ČR úrokové sazby spíše zvyšovat. Vláda v té době ale vykonávala spíše protichůdné aktivity vůči snahám ČNB. Tato situace pak navíc zvyšovala nejistotu mezi podniky území ČR. (Kislingerová, 2009)

Hlavní příčiny vzniku dle ČNB

Mezi hlavní příčiny, kvůli nimž došlo k výše zmíněné krizi, lze zařadit dle ČNB především makroekonomické příčiny spočívající v dlouhodobém hromadění globálních nerovnováh a příliš uvolněná měnová politika, která se vyznačovala především příliš nízkými úrokovými sazbami uplatňovanými po příliš dlouhé období. Další příčiny z pohledu ČNB jsou příčiny etického charakteru, jedná se především o nedodržování principů opatrnosti a podceňování možných rizik, příčiny související s dohledem nad finančním trhem pak spočívaly především v jeho rozptýlenosti, neobezřetnosti, nekvalifikovanosti a podcenění rizik v souvislosti s nově zavedenými finančními produkty. Politické příčiny se týkaly snahy o stimulaci ekonomického růstu a o ovlivňování dohledových institucí. Poslední uvedené příčiny spatřuje ČNB v oblasti psychologické, spočívající ve zbožných přáních, naivitě, neznalosti, nedbalosti, nepoučitelnosti atd. osob majících na toto vliv. (ČNB, 2010)

2.2.2 Dopady na podniky v ČR

Tato krize měla na různé sektory české ekonomiky různé dopady co do rozsahu škod i do délky doby, po kterou působily na daný sektor negativní vlivy této krize. Jedním z nejvíce zasažených sektorů české ekonomiky byl soukromý sektor. Nejsilnější dopad měla od počátku krize na nefinanční podniky, jejichž produkce poklesla v roce 2009 o 11,2 %. Investice tohoto sektoru poklesly o 16 %, celorepublikově se jednalo o propad ve výši 9,2 %. Navzdory těmto hodnotám, ziskovost firem nebyla postižena příliš významně. V roce

2008 došlo k mírnému propadu provozních zisků společností v nefinančním odvětví, ale v roce 2009 byl zaznamenán růst provozních zisků o 0,5 %. Krize způsobila značný útlum činnosti, omezování investic a omezování množství skladovaných zásob, to mělo za následek značný přebytek v tomto sektoru, který dokonce převyšoval deficit vládního sektoru. (Český statistický úřad, 2011)

Finanční trh na území České republiky byl v období před krizí v dobré kondici a nebyl krizí zasažen tak silně, na rozdíl od finančních institucí působících na evropské či globální úrovni. (Český statistický úřad, 2011)

2.3 Krize vzniklá v souvislosti s pandemií Covid-19

V době sepsání této práce nebyla krize vyvolaná pandemií onemocnění Covid-19 ještě zdaleka u konce a rozsah jejich celkových dopadů a dobu trvání může ovlivnit i případný výskyt dalších mutací viru Covid-19.

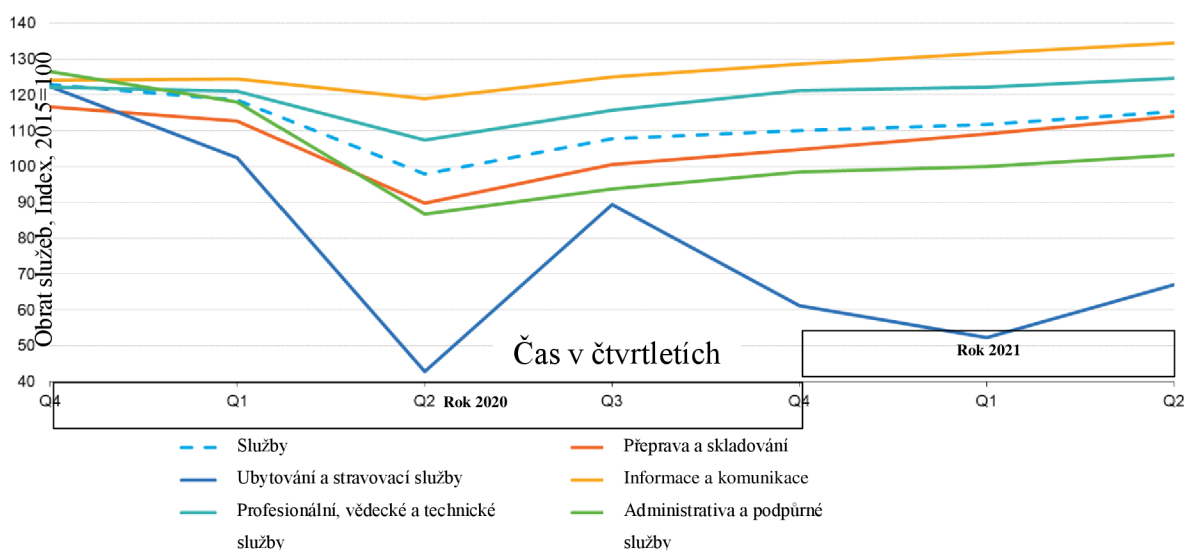
2.3.1 Počátky a průběh pandemie v Evropě

První případy onemocnění Covid-19 byly zachyceny koncem roku 2019 v čínském městě Wu-chan. První výskyty onemocnění Covid-19 byly evidovány v Evropě ve Španělsku, Francii a Itálii, současně patřily tyto země v tomto období mezi nejvíce zasažené. V reakci na šíření nákazy přistoupily členské státy Evropské unie (dále pouze EU) k mnohým restriktivním opatřením. Mezi první opatření vydané členskými státy EU spadalo omezení cestování, které nebylo nezbytné, ze třetích zemí, které vešlo v platnost 17. března 2020, některé členské státy přistoupily též k omezení cestování, ne nezbytného mezi jednotlivými členskými státy EU. Dále v průběhu března došlo ve většině EU k uzavření škol, veřejné akce byly zrušeny nebo výrazně omezeny, zavřeny byly také bary, restaurace a ubytovací zařízení, maloobchodní prodejny s výjimkou supermarketů a mnoho dalších opatření. Tato opatření se neustále upravovala a měnila v závislosti na vývoji pandemie a některá opatření přetrvávají doposud (duben 2022). Mnohá ze zmíněných opatření měla značný dopad na podniky působící v oblasti dopravy. Tato opatření způsobila dramatické snížení počtu cestujících, lidé nejezdili na dovolené nebo velmi omezeně, žáci a studenti nedojížděli do škol, zaměstnanci často pracovali na home office atp. (Eurostat, 2021), (Haciyev a kol., 2021)

2.3.2 Průběh krize v sektoru služeb na území EU

Vliv restrikcí na sektor služeb v EU v oblasti obratu charakterizuje graf vydaný organizací Eurostat, viz obrázek 1. Tento graf zachycuje období od prvního čtvrtletí roku 2020 do druhého čtvrtletí roku 2021. Většina restrikcí byla přijata v EU v průběhu března a přetrvávaly v různých často se měnících podobách až do konce druhého čtvrtletí roku 2020, kdy jich byla většina zrušena. V tomto období z tohoto důvodu docházelo k poklesu obratu všech sledovaných odvětví služeb. Nejvýraznější propad se týkal odvětví ubytovacích a stravovacích služeb, obdobný, i když mírnější trend v tomto období vykazovalo také odvětví transportu a skladování. Značné zmírnění restrikcí ke konci druhého čtvrtletí do jisté míry oživilo cestovní ruch, což mělo za následek, jak ukazuje graf prudký nárůst obratu odvětví ubytovacích a stravovacích služeb a současně i nárůst obratu odvětví transportu a skladování, které s cestovním ruchem také úzce souvisí. Tento růst vrcholil na přelomu třetího a čtvrtého čtvrtletí roku 2020, kdy opět došlo k dramatickému nárůstu počtu diagnostikovaných případů onemocnění Covid – 19 a většina restriktivních opatření v rámci členských států EU musela být opět uvedena v platnost. Jako u předešlé vlny pandemie byly nejvíce zasaženy ubytovací a stravovací služby, jejichž pokles pokračoval až do konce prvního čtvrtletí roku 2021. Koncem třetího čtvrtletí roku 2020 končí jakási podobnost vývoje odvětví transportu a skladování s odvětvím ubytovacích a stravovacích služeb, neboť toto odvětví vykazovalo od této chvíle poměrně rovnoměrný růst obratu. (Eurostat, 2021)

Vývoj obratu služeb v EU, 1. čtvrtletí 2020-2 čtvrtletí 2021

Source: Eurostat (online data code: sts_sepr_m)

eurostat

Obrázek 1 Vývoj obratu služeb v EU

Zdroj: Eurostat, Vývoj obratu služeb v EU, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/c/c1/EU_development_of_services_turnover%2C_Q1_2020_-_Q2_2021_03-09-2021.png

2.3.3 Dopad pandemie na osobní železniční dopravu v ČR

Vzhledem k tomu, že tato práce je zaměřena na podnik působící v oblasti železniční dopravy, obsahuje tato kapitola údaje o vývoji počtu přepravených osob v rámci železniční dopravy od roku 2010 do roku 2020. Tyto údaje zachycuje následující tabulka. Jak lze vidět počet přepravených cestujících za sledované období zaznamenal mírný stabilní růst, a to až do roku 2019. V roce 2020 došlo ke strmému propadu počtu přepravených cestujících (v tabulce a grafu zvýrazněno červeně), meziročně se jednalo o 33,198 %. Tento náhlý pokles zapříčinila restriktivní opatření Vlády České republiky v návaznosti na rozvoj globální pandemie onemocnění Covid-19. Je důležité podotknout, že nejstarší dostupné údaje publikované organizací Eurostat o přepravě osob v rámci železniční dopravy jsou z roku 2010, proto není možné říci, jak se projevila globální hospodářská krize na počtu přepravených osob v ČR. (Eurostat, 2021)

Počet přepravených cestujících v ČR 2010 - 2020 (v tis. cestujících)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet cestujících	164642	167789	172580	174189	175705	176146	178766	182724	189288	193569	129308
Absolutní přírůstek	x	3147	4791	1609	1516	441	2620	3958	6564	4281	-64261
Relativní přírůstek	x	1,911	2,855	0,932	0,87	0,251	1,487	2,214	3,592	2,262	-33,198

Tabulka 1 Počet přepravených cestujících v ČR 2010-2020

Zdroj: Eurostat, Passengers transported, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RAIL_PA_TOTAL__custom_93324/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=535d34ac-b166-43f6-894a-da4a7a2884b0

3 Finanční analýza dopadů krizí na podnik České dráhy, a.s.

Následující text obsahuje základní informace o podniku České dráhy, a.s., tj. předmětu podnikání, historii, vizi a cíli podniku a také zaměstnanecké politice firmy. Značná část je pak věnována vypočteným ukazatelům finanční analýzy a jejich interpretaci a poté následuje komparace dopadů již zmíněných krizí a návrhy na zmírnění dopadů krize na podnik. Důležité je zmínit, že podnik České dráhy, a.s. je v rámci této bakalářské práce analyzován jako konsolidační celek, jehož účetní výkazy zahrnují mimo jiné i hodnoty účetních výkazů dceřiné společnosti ČD Cargo, a.s. a mnohých dalších.

3.1 Základní informace o podniku

Nejprve je vhodné objasnit, z jakého důvodu byl zvolen podnik České dráhy, a.s. (dále jen ČD). Podnik ČD byl vybrán z několika důvodů, zaprvé se jedná o největší firmu působící na trhu železniční dopravy a zadruhé se jedná o firmu s dlouhou tradicí, což umožňuje porovnat dopady zkoumaných hospodářských jevů od sebe značně časově vzdálených a zatřetí firma už vzhledem ke své velikosti poskytuje v dostatečném rozsahu podklady (výroční zprávy včetně auditoricky ověřených konsolidovaných účetních závěrek) nezbytné pro provedení následující analýzy dopadů krizí na finanční zdraví tohoto podniku.

Název:	České dráhy, a.s.	
Sídlo:	nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12 110 15 Praha 1 - Nové Město	
IČO:	70994226	
Statutární orgán:	představenstvo	
Členové:	Ivan Bednárik, MBA	předseda představenstva a generální ředitel
	Bc. Václav Nebeský	místopředseda představenstva
	Mgr. Michal Kraus, M.Sc.	člen představenstva
	JUDr. Petr Pavelec, LL.M.	člen představenstva
	Ing. Jiří Jeřeta	člen představenstva

Na činnost firmy dohlíží dozorčí rada a dále řídicí výbor. Řídicí výbor zastupuje jediného akcionáře ČD, kterým je stát, a je tvořen třemi vládou pověřenými zaměstnanci Ministerstva dopravy ČR, jedním pověřeným zaměstnancem Ministerstva financí, Ministerstva obrany, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva pro místní rozvoj a nahrazují valnou hromadu. (ČD, a.s., 2022), (Výpis z veřejného rejstříku v ARES, 2022)

3.1.1 Historie

Podnik ČD má dlouhou historii. Historie ČD započala již v roce 1918, kdy vznikly Československé státní dráhy, následně po rozpadu Československé federativní republiky v roce 1993 vznikla státní organizace České dráhy, která působila na území České republiky do roku 2003, kdy ji nahradilo několik nových organizací. Tyto organizace vznikly dle zákona č. 77/2002 Sb., zákon o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železnic a o změně zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů. První z těchto organizací je podnik České dráhy, a.s., který vznikl dne 1. ledna 2003. Další organizací je státní organizace Správa železnic (dříve Správa železniční dopravní cesty), tato organizace hospodáří s majetkem státu a zajišťuje dopravcům přístup k dopravní infrastruktuře a modernizaci a údržbu železniční infrastruktury. A organizační složka Drážní inspekce, která zjišťuje příčiny vzniku mimořádných událostí. V roce 2007 vznikla dceřiná společnost Českých drah, a.s. společnost ČD Cargo, a.s. (ČD, a.s., 2022)

3.1.2 Vize a cíle společnosti České dráhy, a.s.

Společnost ČD se v rámci stanovení svých vizí a cílů zaměřuje především na konkurenceschopnost, ziskovost podnikání a stabilitu a udržitelnost zdrojů financování, dále na orientaci na zákazníky a celkové zajištění stabilní pozice na trhu železniční dopravy, a to i v evropském měřítku. Firma si tedy klade za cíl poskytovat svým zákazníkům služby ve špičkové kvalitě, zajistit efektivní provoz, který bude schopný konkurovat ostatním firmám působícím nejen v železniční, ale také silniční a letecké dopravě. Dále je cílem zajistit připravenost firmy na možnost získávat zdroje i z jiných zdrojů, než ze státního rozpočtu ČR a stát se součástí evropského železničního systému za dodržení legislativy vydané Evropskou unií. (ČD, a.s., 2022)

3.1.3 Majetkové účasti ČD, a.s.

Společnost ČD má pod svým vlivem mnoho dalších podniků, jejichž účetní výkazy jsou zahrnuty do konsolidovaných účetních výkazů firmy ČD, které sloužily jako základ pro

výpočet a analýzu ukazatelů finanční analýzy v rámci hodnocení dopadů jednotlivých krizí na finanční zdraví podniku. Z tohoto důvodu jsou zde uvedeny podniky, v nichž majetková účast podniku ČD převyšuje 50 %. Jedná se o firmu ČD Cargo, a.s. (účast ČD na majetku firmy 100 %), DPOV, a.s. (100 %), Výzkumný Ústav Železniční, a.s. (100 %), ČD Reality a.s. (100 %), ČD Restaurant, a.s. (100 %), ČD – Informační Systémy, a.s. (100 %), Dopravní vzdělávací institut, a.s. (100 %), ČD – Telematika a.s. (70,96 %), RailReal a.s. (66 %), Žižkov Station Development, a.s. (51 %), ČD travel, s.r.o. (51,72 %), Smíchov Station Development, a.s. (51 %). (Výroční zpráva ČD, 2020)

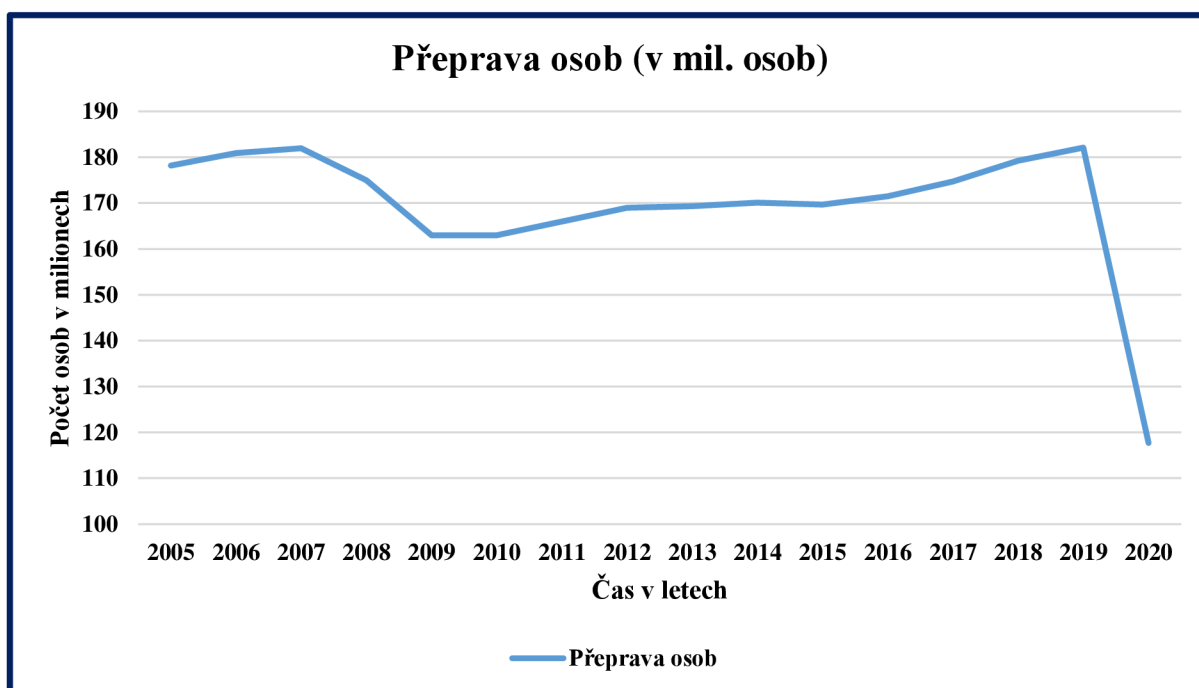
3.1.4 Předmět podnikání

Jak je obecně známo firma se zaměřuje především na osobní a nákladní železniční dopravu, a to jak vnitrostátní, tak mezistátní, přičemž některé mezinárodní spoje provozuje ve spolupráci se svými zahraničními partnery, mezi které patří např. ÖBB, jedná se např. o vlakové linky railjet atd. Dále pak se firma mimo jiné zabývá těmito podnikatelskými činnostmi: údržba, opravy, rekonstrukce a modernizace železničních kolejových vozidel a jejich komponentů, zámečnictví, čalounictví, hostinská činnost, ubytovací služby, opravy silničních vozidel, kovoobráběčství, zasilatelství, projektová činnost ve výstavbě, atd. (ČD, a.s., 2022)

Osobní doprava je jednou z hlavních podnikatelských činností podniku a nejvýznamnějšími odběrateli těchto služeb jsou především kraje a Ministerstvo dopravy ČR. Ve snaze přiblížit služby co nejvíce zákazníkům se firma zaměřuje na segmentaci zákazníků a veškeré změny v poskytování služeb jsou poskytovány v souladu s marketingovými postupy. Pro potřeby segmentace dělí podnik své služby do dvou základních kategorií, prvním je segment dálkové dopravy. Ten se dále dělí na produkty nadstandardní kvality zahrnující spoje typu SC, EC, IC a railjet. A produkty standardní, které představují vlaky typu Ex, R a Rx. Druhým ze zmíněných segmentů je segment regionální dopravy, ten je pak dále rozdělen do tří skupin, jedná se o příměstskou dopravu, regionální dopravu a rychlou regionální dopravu. Spoje zahrnuté v tomto segmentu bývají často zahrnovány do integrovaných dopravních systémů, obvykle na území krajů. (Výroční zpráva ČD, a.s., 2005-2020)

Následující obrázek č. 2 zobrazuje vývoj počtu přepravených cestujících za sledované období, tj. 2005-2020. V tomto období je možné si povšimnout dvou významných propadů v počtu přepravených osob. První významný propad započal v průběhu roku 2008

a přetrvával až do roku 2009, kdy významně zpomalil. Za tímto propadem mohla stát ona hospodářská krize, která touto dobou vrcholila, nicméně o této krizi se ve výročních zprávách společnosti z daných let nelze dočíst. Z toho lze usuzovat, že tato krize měla pouze zanedbatelný význam pro hospodaření ČD. Od počátku roku 2011 docházelo k opětovnému pozvolnému nárůstu počtu přepravených osob. Stejných hodnot jako před prvním propadem v roce 2007 bylo dosaženo až v průběhu roku 2019, který dokonce hodnotu z konce roku 2007 mírně převyšoval. V roce 2020 zasáhla Evropu pandemie onemocnění Covid-19. Ta vyvolala mnohá restriktivní opatření, která měla zamezit dalšímu šíření tohoto onemocnění. Tyto restriktce, a to především omezení pohybu obyvatelstva v kombinaci s podporou práce z domova, měly za následek propad počtu cestujících nesrovnatelně dramatičtější, než tomu bylo v předchozím případě. Tento vývoj se také promítl do ziskovosti podniku. (Výroční zpráva ČD, a.s., 2005-2020)

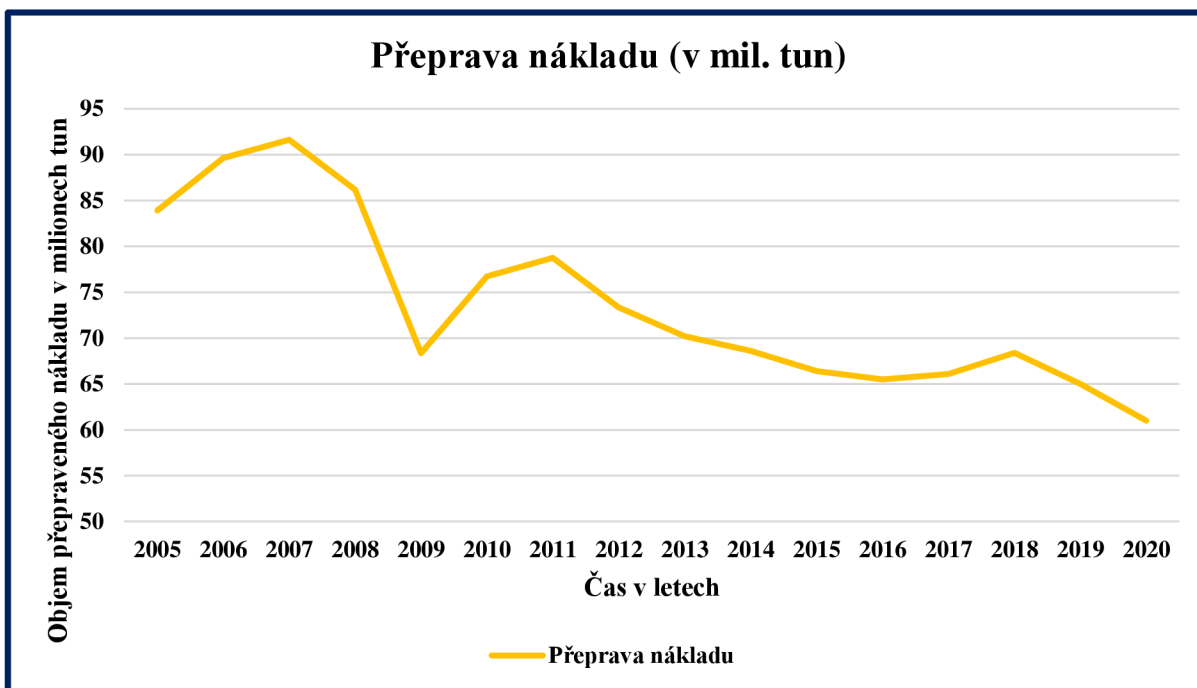
Obrázek 2 Přeprava osob

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Nákladní dopravu od roku 2007 zajišťuje především dceřiná společnost ČD Cargo, a.s. Jedná se především o přepravu průmyslových a zemědělských komodit, nerostných surovin, automobilů, paliv, pohonných hmot, zboží, kontejnerů atd. Dále firma zajišťuje nájem a pronájem nákladních vozů a další. Firma ČD Cargo, a.s. zaujímá na základě svých výkonů 5. místo v EU, které se snaží udržet převážně pomocí investic do infrastruktury, podpory

napojování průmyslových areálů na železniční síť a výstavby terminálů kombinované dopravy a logistických center. Navzdory těmto snahám vykazuje trend objemu přepravených nákladů spíše klesající tendenci, jak lze vidět na obrázku č. 3. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020), (ČD Cargo, a.s., 2005-2020)

Podobně jako v případě počtu přepravených cestujících došlo v průběhu roku 2008 k výraznému propadu v objemu přepravených nákladů, který se ještě zvýšil v průběhu roku 2009. Tento pokles byl do značné míry zapříčiněn hospodářskou krizí, jak je uvedeno ve výroční zprávě podniku ČD Cargo, a.s. z roku 2008. Vliv této krize se poprvé projevil v druhé polovině roku 2008. Mezi nejvíce zasažené segmenty nákladní dopravy patřila přeprava automobilů, hutních výrobků a s nimi souvisejících komodit např. železné rudy, železného šrotu, dolomitického vápence anebo koksu. Dále byla značně zasažena přeprava dřeva, a to jak zpracovaného, tak kulatiny. Dle výroční zprávy ČD Cargo, a.s. stojí za tímto poklesem přepravy dřeva nižší zájem o výstavbu v zahraničí, především v USA. Tato situace dále způsobila pokles poptávky pil po dodávkách kulatiny. Dopady krize se projeví i v roce 2009 a obdobně postižení jako společnost ČD Cargo, a.s. byli všichni evropští železniční dopravci. Nedostatek zakázek pak vedl k ostrým konkurenčním bojům. V následujícím roce (2010) ale došlo k výraznému nárůstu počtu přepravených nákladů, který trval až do roku 2011. Nicméně předkrizových objemů přepravy nákladu nebylo v tomto období dosaženo a nebylo jich dosaženo ani do konce roku 2020, kdy byly zaznamenány nejnižší hodnoty za celé sledované období, ačkoli pandemie onemocnění Covid-19, která právě v tomto roce v Evropě propukla, neměla ani zdaleka takový vliv na nákladní dopravu, jako tomu bylo v případě osobní dopravy. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

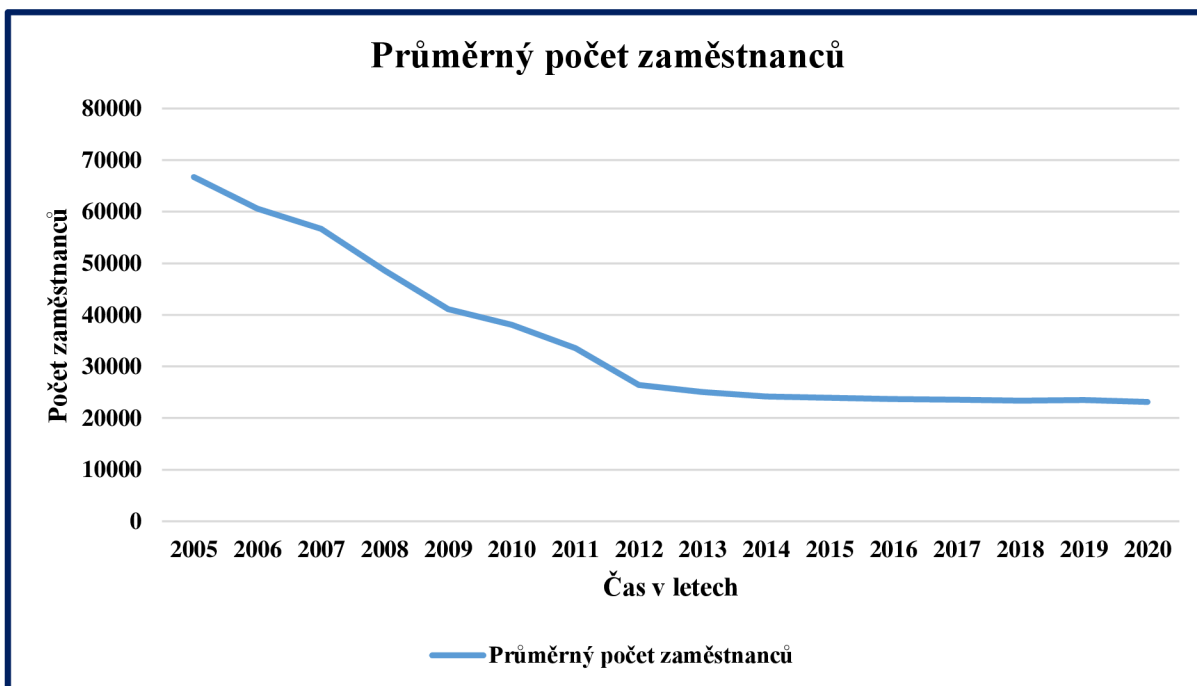
Obrázek 3 Přeprava nákladu

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

3.1.5 Zaměstnanecká politika

Vedení podniku ČD v roce 2009 se rozhodlo schválit rozsáhlý transformační projekt nazvaný Vize 2012. Výsledkem tohoto projektu bylo zlepšení firemní ekonomiky, optimalizace řídicích úrovní a zvyšování produktivity práce ve společnosti. V rámci této restrukturalizace dochází ovšem také k rozsáhlé optimalizaci počtu zaměstnanců. Z obrázku 4 vyplývá, že v tomto období (2009–2012) pokračovalo intenzivní propouštění zaměstnanců, které započalo již v dřívějších letech. Dle ČD měla tato optimalizace počtu

zaměstnanců zajistit lepší věkovou a profesní strukturu při současném zachování efektivní zaměstnanosti. (ČD, a.s., 2022)

Obrázek 4 Průměrný počet zaměstnanců

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Z důvodu zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných zaměstnanců firma spolupracuje s četnými odbornými učilišti a středními a vysokými školami a zaměřuje se na zvýšení atraktivity zaměstnání v podniku. Firma dále podporuje odborný růst nových zaměstnanců z řad absolventů a tím se snaží dosáhnout omlazení zaměstnaneckého kolektivu. (ČD, a.s., 2022)

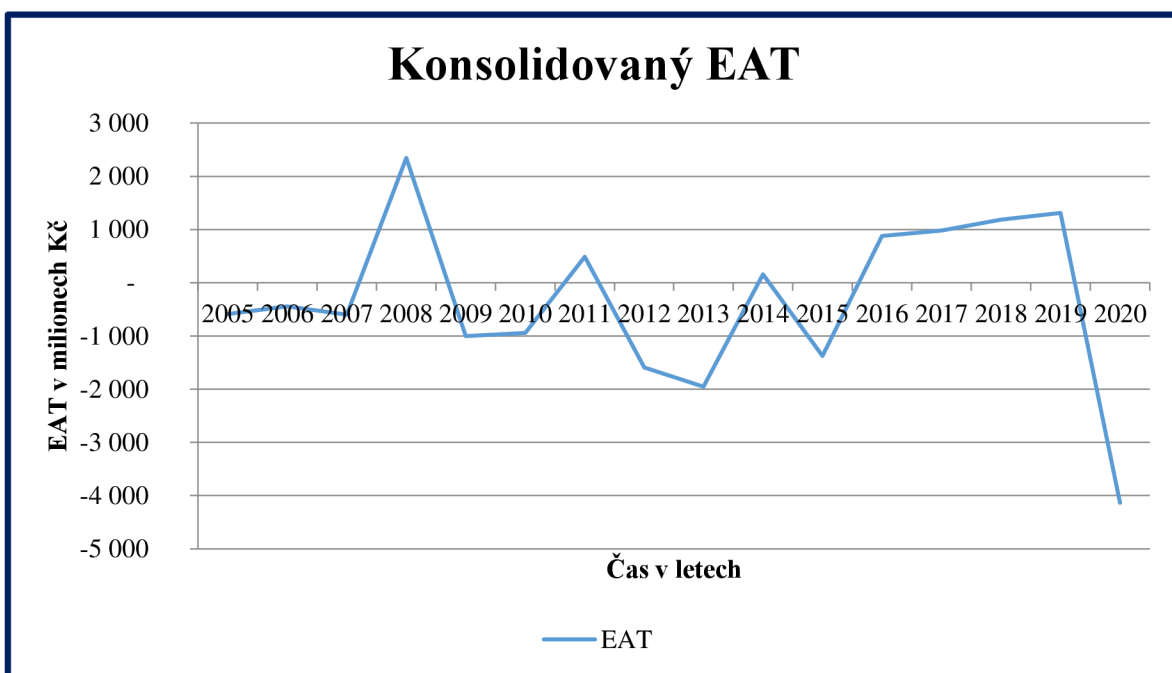
3.2 Aplikace vybraných ukazatelů finanční analýzy na společnost České dráhy, a.s.

Tato kapitola bakalářské práce je zaměřena na hodnocení vybraných podílových ukazatelů finanční analýzy podniku ČD, a to především v období globální hospodářské krize (2008) a v období krize vyvolané restriktivními opatřeními v souvislosti s onemocněním Covid-19. V rámci této bakalářské práce byly vypočteny vybrané ukazatele rentability, likvidity a zadluženosti. Pro výpočet těchto ukazatelů byly použity hodnoty uvedené v konsolidovaných účetních výkazech zveřejněných ve výročních zprávách ČD, kde byly hodnoty uvedeny v celých milionech korun českých, a to od roku 2016, údaje z předchozích

let musely být díky tomu také zaokrouhleny na celé miliony korun českých, kvůli tomuto zaokrouhlení jsou tedy hodnoty vypočtených ukazatelů mírně zkreslené. Dále je důležité zmínit, že firma ČD tvoří své účetní výkazy od roku 2010 dle mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS). (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

3.2.1 Hodnocení ukazatelů rentability

Konsolidovaný výsledek hospodaření (EAT) ČD se ve sledovaném období vyvíjel značně turbulentně, roky ztrát náhle vystřídal období zisku a naopak. Rozhodně tedy není možné hovořit o rovnoměrném a stabilním vývoji výsledku hospodaření ČD. Jediným obdobím, kdy byl konsolidovaným výsledkem hospodaření zisk a vyvíjel se poměrně rovnoměrně, bylo období mezi lety 2016-2019, tento příznivý vývoj byl však radikálně přerušen v důsledku dopadů pandemie onemocnění Covid-19, jak zachycuje obrázek 5. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Obrázek 5 Konsolidovaný EAT

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Vzhledem k tomu, že v rámci výročních zpráv podniku ČD nebyla globální hospodářské krizi z roku 2008 věnována v podstatě žádná pozornost, lze dojít k závěru, že nepředstavovala pro podnik ČD příliš závažný problém, alespoň co se osobní dopravy týče. Naopak mnohokrát bývá ve výročních zprávách z tohoto období zmiňováno podfinancování

regionální dopravy ze strany státu. Tuto ztrátu pak byly ČD nuceny financovat z vlastních zdrojů, které musely získat i prodejem části svého majetku. Tuto situaci se podařilo vyřešit v průběhu roku 2009 podepsáním dohody s Ministerstvem dopravy ČR. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

V roce 2020 zasáhla Českou republiku a vůbec celou Evropu pandemie onemocnění Covid-19, jejíž šíření bylo poprvé zaznamenáno v roce 2019 v Číně. Tato pandemie byla také spojena s řadou restriktivních opatření, viz dříve. Mnohá z těchto opatření měla značný dopad na podniky působící v oblasti dopravy. Ivan Bednárik, MBA předseda představenstva a generální ředitel ČD označil rok 2020 za mimořádně náročný. Dramatický propad zaznamenala totiž nejen osobní, ale také nákladní doprava. Tato situace měla pochopitelně za následek značný pokles tržeb. Dalším jevem majícím vliv na další prohloubení této ztráty byla situace, kdy mnohé vlaky ČD, v rámci zachování základní dopravní obslužnosti státu, jezdily i nadále. Problém ale spočíval v tom, že tyto vlaky jezdily v podstatě prázdné a náklady na jejich provoz nebyly spolufinancovány příjmy z jízdného. Tato situace pak měla za následek, že ČD zaznamenaly ztrátu ve výši více než 4 mld. Kč. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

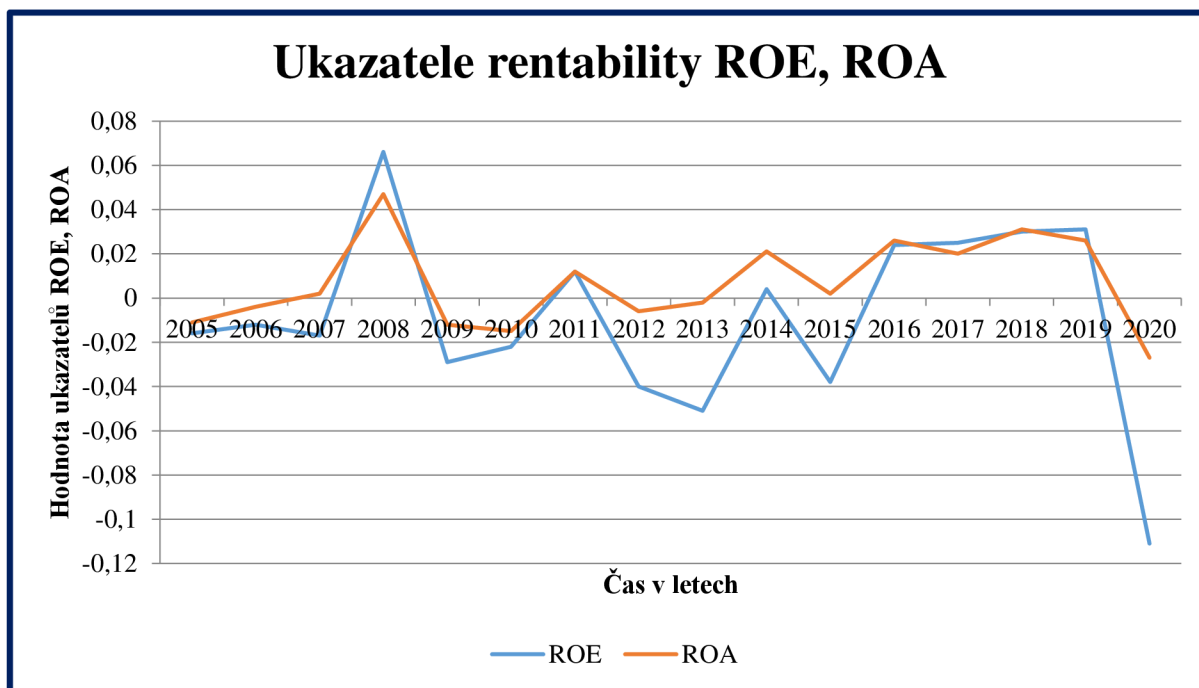
Pandemie také způsobila celou řadu dalších mimořádných nákladů. Ty spočívaly v nutnosti dezinfekce vozidel (nákup dezinfekčních prostředků a přístrojů generujících O₃), dále pak v nákupu respirátorů a dalších ochranných pomůcek pro zajištění bezpečnosti zaměstnanců a dalších. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Vzhledem k této situaci se firma snažila zredukovat výdaje a využila také zdroje z podpůrného programu Antivirus, poskytovaného státem. Tyto zdroje pak byly využity na částečné krytí mzdových nákladů firmy. Dále díky redukci zbytných spojů se firmě podařilo uspořit okolo 1 mld. Kč. Obdobné snahy o úspory probíhaly také v mnohých dceřiných společnostech ČD. Pandemie nicméně ovlivňovala hospodaření firmy i v roce 2021, přesto vedení firmy předpokládá, že se tržby začnou pozvolna vracet do normálu. (Výroční zpráva ČD, 2020)

Nicméně ČD se nepotýkají pouze s dopady krizí na jejich podnikatelskou činnost, ale také s vysokou finanční náročností chodu podniku. To se v posledních letech projevilo především na nízké úspěšnosti společnosti na získávání veřejných zakázek v soutěžích s konkurencí, která je často v rukou soukromých vlastníků. Díky nekonkurenceschopným cenovým nabídkám přišly ČD od roku 2019 už o několik státem dotovaných spojů, což má dopad na

tržby podniku. Například ztráta rychlíku na lince Kolín-Ústí nad Labem připravila ČD na tržbách ze státních podpor o částku okolo 100 000 000 Kč. Tuto linku od prosince roku 2021 provozuje společnost RegioJet. Dříve v roce 2019 přišli ČD o linky v Libereckém a Ústeckém kraji, kde je ve většině případů nahradila Arriva a dále RegioJet. Za všemi těmito ztrátami stojí, jak již bylo uvedeno, příliš vysoká cena v porovnání s konkurencí, např. RegioJet přišel s cenovou nabídkou 88 Kč za jeden km jízdy vlaku, ČD za srovnatelných podmínek stanovily cenu ve výši 102 Kč/km. Vzhledem k této nepříznivé situaci vedení firmy odhaduje, že musí snížit své náklady o 650 000 000 Kč ročně. Tohoto cíle chce vedení podniku dosáhnout mimo jiné i dalším propouštěním zaměstnanců. (Česká televize, 2021)

Pro hodnocení rentability podniku ČD byly využity dva z ukazatelů finanční analýzy, konkrétně tedy ukazatel rentability vlastního kapitálu ROE a ukazatel rentability celkového kapitálu firmy ROA. Ukazatel ROE byl vypočten podle vzorce 5. EBIT za roky 2005-2009 nebyl ve výročních zprávách z těchto let uveden, a proto musel být dodatečně vypočítán. V následujících letech pak byl EBIT vypočítán v rámci výročních zpráv firmy za daná léta (2010-2020). Firma se snaží dosahovat pokud možno kladných a co možná nejvyšších hodnot těchto ukazatelů, protože kladná hodnota ukazatele znamená, že firma zhodnocuje svůj kapitál. Oproti tomu záporné hodnoty znamenají, že se kapitál firmy znehodnocuje. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Obrázek 6 Ukazatele rentability ROE, ROA

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Prvním z ukazatelů je tedy **rentabilita vlastního kapitálu firmy (ROE)**. Vývoj hodnot tohoto ukazatele byl stejně dynamický za sledované období jako vývoj hospodářského výsledku firmy využitého pro výpočet tohoto ukazatele. Vlastní kapitál firmy byl zhodnocován pouze za předpokladu, že hospodářský výsledek, ze kterého byl tento ukazatel vypočten, byl kladný neboli, se jednalo o zisk. K tomu došlo během sledovaného období (2005-2020) pouze sedmkrát, a to v roce 2008, 2011, 2014 a dále v letech 2016 až 2019, jak zobrazuje obrázek 6. V ostatních letech byly tedy hodnoty tohoto ukazatele záporné. Nejvyšší hodnota tohoto ukazatele byla dosažena v roce 2008, jednalo se tedy o rok, kdy byl vlastní kapitál nejvíce zhodnocen. Hodnota tohoto ukazatele činila 0,066, což znamená, že na jednu korunu vloženého vlastního kapitálu firmy připadá 6,6 haléřů zisku. V následujícím roce došlo k prudkému propadu, až na -0,029, což lze interpretovat jako situaci, kdy došlo ke znehodnocení vlastního kapitálu firmy. Tento propad souvisí s hospodářskou krizí, která v průběhu roku 2009 vrcholila. Neboli na každou korunu vloženého vlastního kapitálu firmy připadá 2,9 haléře ztráty. V období 2016 až 2019 byly hodnoty tohoto ukazatele poměrně stabilní a jejich průměrná hodnota činila 0,028, tzn., že na 1 korunu vlastního kapitálu firmy připadalo průměrně 2,8 haléře zisku. Naopak nejnižší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v roce 2020, kdy činila -0,111. To znamená, že na jednu korunu vloženého vlastního kapitálu připadá 11,1 haléře ztráty. Tento propad souvisí s pandemií onemocnění Covid-19. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

V případě ukazatele **rentability celkového kapitálu firmy (ROA)** byly zaznamenány kladné hodnoty v devíti letech, tj. 2007, 2008, 2011, 2014, 2015 a v období mezi lety 2016 až 2019 jako tomu bylo v případě ukazatele ROE. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2008 a činila 0,047, to znamená, že na jednu korunu celkového kapitálu firmy připadá 4,7 haléře zisku, tudíž došlo ke zhodnocení celkového kapitálu firmy, následný propad byl vyvolán ze stejné příčiny jako v případě ukazatele ROE a hodnota tohoto ukazatele činila -0,012, tj. na jednu korunu celkového kapitálu firmy připadá 1,2 haléře ztráty. Mezi lety 2016 až 2019 připadalo na jednu korunu celkového kapitálu firmy průměrně 2,6 haléře zisku. V roce 2020 došlo k propadu, jak lze vidět na obrázku 6, vlivem pandemie onemocnění Covid-19, hodnota tohoto ukazatele činila -0,027, tzn. na jednu korunu celkového kapitálu firmy, připadalo 2,7 haléře ztráty. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

3.2.2 Hodnocení ukazatelů likvidity

Dle Českého statistického úřadu se dopady globální hospodářské krize začaly projevovat na české ekonomice v roce 2008 a především pak v roce následujícím. Prvním hodnoceným rokem je rok 2007, aby bylo možné porovnat hodnoty z období před příchodem krize s lety, kdy krize v ČR působila, a posoudit, zda tato krize vůbec zasáhla hospodaření podniku ČD, popřípadě do jaké míry. V případě krize vyvolané pandemií onemocnění Covid-19 byla pozornost věnována pouze roku 2020, kdy se dopady pandemie poprvé projevily, data za rok 2021 nebyla v době sepsání této bakalářské práce k dispozici a dále roku 2019, se kterým bude rok 2020 porovnán. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Pro hodnocení likvidity podniku byl vybrán ukazatel okamžitá likvidita, jejíž doporučené hodnoty se pohybují, jak už bylo zmíněno v kapitole 1.4.3, v intervalu od 0,9 do 1,1, ukazatel pohotové likvidity, jehož doporučené hodnoty se pohybují v intervalu od 1 do 1,5 a dále ukazatel běžné likvidity, jehož doporučené hodnoty se nacházejí v rozmezí 1,5 až 2,5. Během celého sledovaného období, tj. od roku 2005 do roku 2020, docházelo k výrazným změnám v hodnotách těchto ukazatelů, které se v průběhu celého sledovaného období pohybovaly pod doporučenou úroveň, až na dvě výjimky, které se týkaly ukazatele pohotové likvidity v letech 2016, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 1,09 a v roce 2019 (1,13). Tyto hodnoty se tedy nacházely v doporučeném intervalu. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

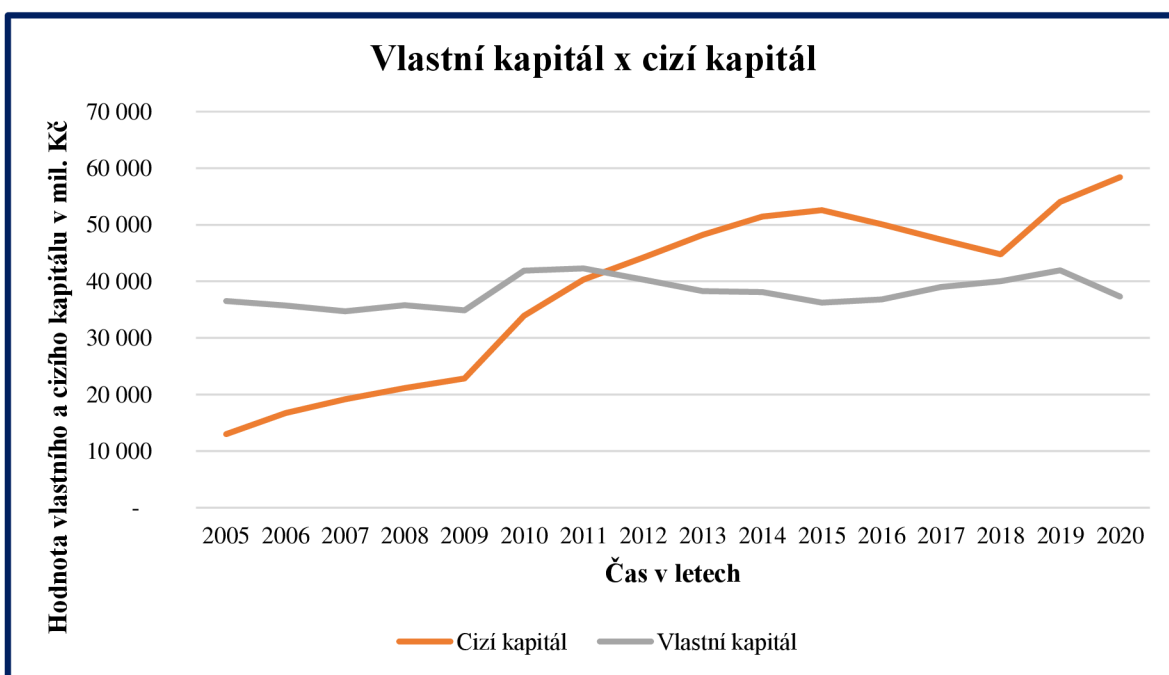
Hodnota **okamžité likvidity** se v roce 2007 pohybovala ve výši 0,1, což je hluboko pod doporučovanou hodnotou, v roce 2008 se tato hodnota výrazně zvýšila, a to až na 0,43. V následujících letech ale došlo k poklesu hodnot tohoto ukazatele na 0,2 v roce 2009 a v roce 2010 dokonce až na hodnotu 0,04 což je nejhorší výsledek za celé sledované období od roku 2005 do roku 2020. V roce 2011 pak hodnota tohoto ukazatele vzrostla na 0,14, v následujících letech hodnoty mírně kolísaly a k výraznému nárůstu došlo až v roce 2016, kdy dosáhla hodnoty 0,71. V roce předcházejícím pandemii onemocnění Covid-19, tj. v roce 2019, byla hodnota tohoto ukazatele ve výši 0,67, v roce 2020 pak klesla na 0,44. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Hodnota **pohotové likvidity** podniku se v roce 2007 pohybovala na úrovni 0,65, v roce následujícím vzrostla až na 0,9. V letech 2009 až 2010 hodnota tohoto ukazatele dále klesala na 0,56 a dále na 0,28. K nárůstu došlo v roce 2011 na 0,42. V roce 2019 byla hodnota tohoto ukazatele na úrovni 1,13 (což je hodnota doporučovaná pro pohotovou likviditu), ale v roce 2020 klesla opět pod doporučovanou úroveň na 0,83. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Běžná likvidita dosáhla v roce 2007 hodnoty 0,83, v roce 2008, obdobně jako v případě předcházejících ukazatelů likvidity, došlo k nárůstu na 1,06. V roce 2009 a 2010 došlo opět k poklesu na 0,73 a 0,35 a k poklesu došlo stejně tak v roce 2011, kdy hodnota ukazatele stoupla na 0,48. V roce 2019 dosahovala hodnoty 1,28 a v roce 2020 hodnoty 1,00. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

3.2.3 Hodnocení ukazatelů zadluženosti

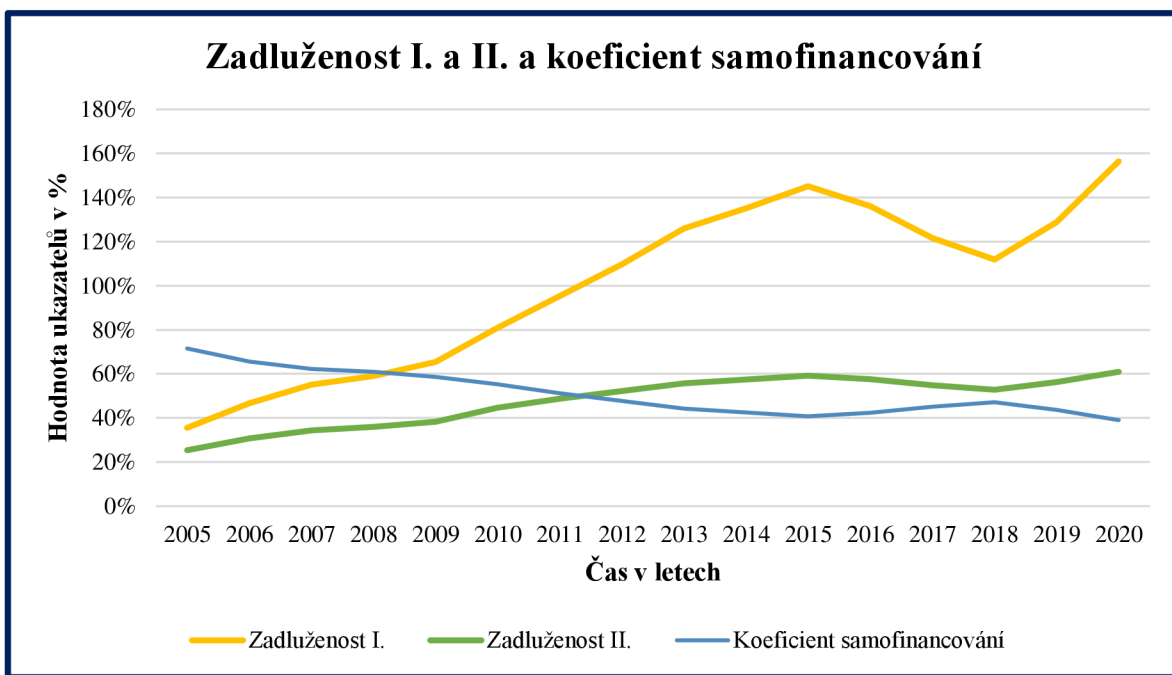
Firma ČD byla během sledovaného období od roku 2005 do roku 2011 financována z větší části vlastním kapitálem. To se změnilo v roce 2012, kdy hodnota cizího kapitálu převýšila hodnotu vlastního kapitálu podniku, to znamená, že celková zadluženost podniku, tj. ukazatel zadluženost II, překročila hodnotu 50 %. Tento jev pak přetrvával po celý zbytek sledovaného období, a to až do roku 2020. Vývoj hodnoty vlastního kapitálu za sledované období kolísal pouze mírně, dalo by se říci, že trend vývoje vlastního kapitálu je téměř konstantní, k prudšímu nárůstu hodnoty došlo pouze jednou, a to mezi lety 2009 a 2010, a tento nárůst činil 20,05 %. A k prudšímu poklesu došlo až v průběhu roku 2020, a to o 11 %. Vývoj hodnot vlastního a cizího kapitálu za celé sledované období shrnuje obrázek 7.

Obrázek 7 Vlastní kapitál x cizí kapitál

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Trend vývoje cizího kapitálu na rozdíl od trendu vlastního kapitálu lze považovat za rostoucí. Hodnoty cizího kapitálu během sledovaného období rostly, výjimkou bylo období mezi lety 2015 a 2018, což se projevilo i na grafu ukazatele zadluženost I. na obrázku 8. K značnějším nárůstům hodnoty cizího kapitálu došlo v průběhu roku 2010, podobně jako tomu bylo v případě vlastního kapitálu. Nárůst hodnoty cizího kapitálu tedy činil 48,52 % na 33 905 mil. Kč, což představuje více než dvojnásobek nárůstu vlastního kapitálu. Tyto změny v tempu růstu v průběhu roku 2010 mohly souviset s doznívající hospodářskou krizí. Další výrazný nárůst hodnoty cizího kapitálu byl zaznamenán v průběhu roku 2019, a to o 20,67 %. Tento růst pokračoval i v roce 2020, kdy se jednalo o nárůst o 8,03 %. V průběhu tohoto roku hodnota vlastního kapitálu, jak už bylo zmíněno, klesla, příčiny tohoto vývoje lze spatřovat v dopadech pandemie onemocnění Covid-19. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Obrázek 8 Zadluženost I. a II. a koeficient samofinancování

Zdroj: České dráhy, a.s., Výroční zprávy ČD 2005-2020, <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

Jak již bylo zmíněno, doporučená maximální hodnota **ukazatele zadluženost I.** je 40 %, tato hranice nebyla překročena pouze v roce 2005, kdy činila 35 %. Hodnoty tohoto ukazatele v následujících letech stále poměrně strmě rostly, tento růst se zrychlil v průběhu roku 2010 a dále pokračoval až do roku 2015, kdy bylo dosaženo hodnoty 145 %, což představuje hodnotu nesrovnatelně vyšší, než je ta doporučovaná. V následujících letech tj. 2015 až 2018

došlo ke snížení hodnot tohoto ukazatele na 112 %. V průběhu roku 2019 došlo ke zvýšení hodnoty tohoto ukazatele o 17 % a tento nárůst byl ještě strmější v roce 2020, kdy došlo k nárůstu o 28 % na celkových 156 %, jednalo se tedy o nejvyšší meziroční nárůst a současně nejvyšší hodnotu tohoto ukazatele za celé sledované období, což je následkem vlivu pandemie onemocnění Covid-19. Tato situace signalizuje, že zadluženost vlastního kapitálu přesahuje v tomto roce doporučenou hodnotu více než trojnásobně. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Ukazatel zadluženost II. zaznamenal za celé sledované období růst, ale na rozdíl od ukazatele zadluženost I. nebyl tento růst tak strmý. Jednu výjimku v tomto trendu představovalo období mezi lety 2015 a 2018, kdy došlo podobně jako v případě ukazatele zadluženost I. k poklesu hodnot. Nejvyšší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v roce 2020 a činila 61 %, jedná se opět o nejvyšší hodnotu za celé sledované období a opět souvisí s pandemií onemocnění Covid-19. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

S ukazatelem zadluženost II. také úzce souvisí **ukazatel koeficient samofinancování**, který je zde pro lepší porovnání uveden také v procentech. Tento ukazatel na rozdíl od ukazatele věřitelského rizika neposkytuje informace o celkové zadluženosti podniku, ale o schopnosti podniku financovat svou činnost z vlastních zdrojů, neboť v čitateli je vlastní kapitál firmy. Grafy těchto ukazatelů jsou tedy osově souměrné, jak zobrazuje obrázek 8. Jestliže tedy bylo řečeno, že vývoj věřitelského rizika je rostoucí, pak vývoj hodnot koeficientu samofinancování je klesající a součet hodnot těchto ukazatelů dá dohromady 100 %. Vývoj tohoto ukazatele naznačuje, že podnik ČD ztrácí schopnost financovat svou činnost z vlastních zdrojů. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Úrokové krytí dosahuje kladných hodnot pouze v době, kdy firma dosáhla zisku, v případě ztráty je hodnota tohoto ukazatele záporná. To znamená, že úrokové náklady nejsou kryty z hospodářského výsledku firmy a musí být kryty z jiných zdrojů. Za celé sledované období nedosáhly hodnoty tohoto ukazatele doporučené hodnoty. Nejvíce se přiblížil doporučené hodnotě rok 2008, kdy ukazatel činil 7,302, to znamená, že zisk je schopen pokrýt nákladové úroky více než 7krát, současně se jedná o nejvyšší hodnotu za celé sledované období. V následujícím roce došlo k prudkému poklesu na -5,635, což lze interpretovat jako situaci, kdy podnik není schopen hradit nákladové úroky z hospodářského výsledku. V následujících letech hodnota tohoto ukazatele mírně kolísala, ale ve většině let nebyla firma schopna krýt nákladové úroky svým hospodářským výsledkem. To se změnilo až v letech 2016-2019, kdy

hodnota tohoto ukazatele byla kladná a mírně rostla, v roce 2016 činila 0,663, což znamená, že výsledek hospodaření je schopen pokrýt pouze z 66 %. V průběhu roku 2020 však klesla hodnota tohoto ukazatele opět do záporných čísel a jako v předchozích případech byla tato situace zapříčiněna dopady pandemie onemocnění Covid-19. (Výroční zprávy ČD, a.s., 2005-2020)

Celkově tedy lze říci, že vývoj ukazatelů zadluženosti se vyvíjí v očích věřitelů nepříznivě a podniku ČD tato situace může do budoucna komplikovat získávání dalších cizích zdrojů pro financování své činnosti.

3.3 Porovnání jednotlivých krizí a jejich dopadů na vybraný podnik

V rámci této bakalářské práce jsou analyzovány dopady globální hospodářské krize vrcholící v roce 2009 a krize vyvolané pandemií onemocnění Covid-19 na finanční stránku podniku České dráhy, a.s. Tyto krize se liší už příčinami jejich vzniku, zatímco globální hospodářská krize byla zapříčiněna faktory především ekonomického charakteru, tak současná pandemická krize vznikla v návaznosti na restriktivní opatření vlád ve snaze zamezit šíření onemocnění Covid-19. Stejně jako se liší příčiny vzniku obou krizí, liší se také sektory, které byly touto krizí postiženy, jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole věnované této problematice.

Tyto krize se ale neliší pouze svými příčinami, ale také tím, zda je bylo možné předpovídat. Jak už bylo uvedeno v kapitole 2 věnované krizím, globální hospodářská krize má své počátky již v roce 2007, ale její dopady se promítly na hospodářství ČR až v roce 2008, tudíž její příchod se dal do určité míry předpokládat, a pro firmy působící v ČR a vůbec celé Evropě nemusel být takovým překvapením. Ale příchod pandemie onemocnění Covid-19 nikdo nepředpokládal, tudíž firmy ani státy nemohly přijmout preventivní opatření. Rychlé šíření tohoto onemocnění a následná snaha států zamezit tomuto rychlému šíření formou různých restriktivních opatření velice rychle vyústila v rozsáhlou globální krizi, která zasáhla ekonomiky v podstatě všech států.

Na základě analýzy výstupů ČD z období krizí bylo cílem prokázat, zda se dopady jednotlivých krizí na finanční zdraví podniku liší a pokud ano, která měla významnější dopad na finanční zdraví podniku. Nyní následuje podrobné porovnání změn v hodnotách

vybraných ukazatelů finanční analýzy, především absolutních ukazatelů a následně ukazatelů podílových.

Prvním z absolutních ukazatelů je množství **přepravených osob**, komparovány byly změny v hodnotách tohoto ukazatele v období globální hospodářské krize a změny, které vyvolala pandemie onemocnění Covid-19. V průběhu roku 2008 došlo k poklesu počtu přepravených osob o 3,8 % v porovnání s rokem 2007, v průběhu roku 2009 došlo k ještě významnějšímu poklesu o 6,86 %. V případě roku 2020 došlo k mnohem významnějšímu poklesu, než tomu bylo v průběhu let 2008-2009. Z toho vyplývá, že na počet přepravených cestujících měla mnohem větší dopad krize vyvolaná onemocněním Covid-19. Tato situace měla pochopitelně značný dopad na tržby podniku ČD, což mělo horší dopad na finanční zdraví podniku, než tomu bylo v případě dopadů globální hospodářské krize.

V případě **objemu přepravených nákladů** měla globální hospodářská krize mnohem významnější dopad na objem přepraveného nákladu, než tomu bylo v případě krize vyvolané pandemií onemocnění Covid-19. V průběhu roku 2008 došlo k poklesu objemu přepraveného nákladu o 6 % a v průběhu roku 2009 došlo k propadu o 21 % v porovnání s předchozím rokem. V roce 2020, ve kterém zasáhla Evropu pandemie onemocnění Covid-19, došlo k poklesu pouze o 6 %. To znamená, že na nákladní dopravu měla krize vyvolaná pandemií výrazně nižší dopad než globální hospodářská krize.

Na **zisk (EAT)** podniku ČD měla mnohem významnější dopad krize vyvolaná pandemií Covid-19 v průběhu roku 2020, kdy došlo k propadu zisku o 5 450 milionů korun, zatímco globální ekonomická krize měla mnohem nižší dopad, protože v průběhu roku došlo k propadu zisku firmy o 3 347 milionů korun, což je o 39 % méně. Na základě těchto výsledků by se dalo říci, že na hospodaření podniku ČD měla větší dopad pandemie onemocnění Covid-19. V následující části této bakalářské práce je provedena komparace hodnot poměrových ukazatelů za stejná období, aby bylo ověřeno, zda pandemická krize měla významnější dopad na finanční zdraví podniku ČD.

Z výsledků ukazatele rentability ROE lze říci, že pandemie měla větší dopad na hospodaření podniku ČD než globální hospodářská krize. Hodnota ukazatele ROE činila v roce 2008 0,066, v průběhu roku 2009 došlo k poklesu na -0,029. Pandemická krize vyvolala výrazně vyšší propad této hodnoty, který v roce 2019 činil 0,031 a v průběhu roku 2020 se propadl na rekordně nejnižší hodnotu, tj. -0,111. Hodnoty ukazatele ROA zaznamenaly podobný vývoj jako ukazatel ROE. Hodnota tohoto ukazatele zaznamenala v roce 2008 rekordní

hodnoty 0,047 a v roce 2009 došlo v poklesu na -0,012, tento pokles tedy činil 0,059. Pandemie onemocnění Covid-19 vyvolala podobný propad jako globální hospodářská krize z roku 2008, a to o 0,053.

Dalšími komparovanými ukazateli jsou ukazatelé zadluženosti. V případě ukazatele zadluženost I. se projeví dopady globální hospodářské krize na podnik později, tj. v roce 2010, kdy tato krize doznívala. V tomto roce činila hodnota tohoto ukazatele 81 %, což představuje oproti předcházejícímu roku nárůst o 16 %. Zatímco přírůstek zapříčiněný pandemickou krizí byl výrazně vyšší, oproti předcházejícímu roku činil 28 %, hodnota tohoto ukazatele tedy činila 156 %. Ukazatel zadluženost II. zaznamenal v průběhu roku 2010 nárůst o 6 %, což je více než tomu bylo v předchozích letech. Pandemická krize vyvolala nárůst pouze o 5 %, což by naznačovalo nižší vliv pandemické krize na hospodaření podniku, než bylo zaznamenáno v hospodářské krizi. Ukazatel úrokového krytí podniku se v průběhu roku 2009 snížil o 12,937 na -5,635. V průběhu roku 2020 došlo k poklesu o 4,798. Tudíž lze říci, že na tento ukazatel měla větší dopad hospodářská krize. V případě koeficientu samofinancování nebyly za celé sledované období zaznamenány hodnoty vymykající se průměru.

Poslední skupinou poměrových ukazatelů, jejichž výsledky jsou v rámci této bakalářské práce komparovány, jsou ukazatele likvidity. Běžná likvidita zaznamenala v roce 2009 nárůst o 0,23, což odpovídá nárůstu zaznamenanému v roce 2020. Proto nelze říci, která z krizí měla větší dopad na tento ukazatel. Ukazatele pohotové a běžné likvidity zaznamenaly mírně vyšší pokles v roce 2009, v případě pohotové likvidity se jednalo o 0,34 a v případě běžné likvidity o 0,33, než tomu bylo v roce 2020, během něhož pohotová likvidita poklesla o 0,30 a běžná likvidita o 0,28, což by znamenalo, že globální hospodářská krize měla významnější dopad na finanční zdraví podniku než pandemická krize.

Na základě této analýzy nelze jednoznačně prokázat, že by pandemická krize měla významnější dopad na finanční zdraví podniku než globální hospodářská krize z roku 2008. Vývoj zisku podniku a vývoj ukazatele ROE a vývoj počtu cestujících by naznačovaly, že značně vyšší dopad na finanční zdraví podniku by mohla mít pandemická krize. Ostatní ukazatele, tj. vývoj objemu přepravených nákladů, ukazatel rentability ROA, ukazatele likvidity a některé ukazatele zadluženosti, ale naznačují opak. V případě ukazatele zadluženost I. byl nárůst hodnot tohoto ukazatele vyšší v případě pandemické krize, nicméně vyšší míra zadluženosti nemusí být nezbytně nepříznivá, protože finanční páka může mít

pozitivní dopad na hospodaření firmy. Proto závěrem této analýzy je, že vyšší dopad na finanční zdraví podniku měla, na základě dostupných informací (celkové dopady pandemické krize nejsou ještě známy), globální hospodářská krize.

3.4 Navržení opatření na zmírnění dopadů krizí na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s.

V oblasti ekonomiky lze předpokládat příchod krizí, ať už ekonomických, jejichž příchod často provází různé signály a jejichž příchod je tudíž možné do určité míry předpokládat, nebo krizí vzešlých z jiných než ekonomických příčin. Jako například krize vyvolaná pandemií onemocnění Covid-19, jejíž příchod nikdo nepředpokládal. Proto je nezbytné, aby se každá firma co možná nejlépe připravila na příchod a dopady těchto těžko předvídatelných událostí. Proto následující část této bakalářské práce obsahuje některá doporučení na zmírnění negativních dopadů krizí na finanční zdraví podniku ČD.

Prvním doporučením je snížit nákladovost podnikání, neboť vysoká nákladovost způsobuje nižší konkurenceschopnost podniku v procesu získávání veřejných zakázek, což je hlavním zdrojem příjmů podniku. Tento problém si firma uvědomuje a snaží se ho vyřešit například snížením počtu administrativních zaměstnanců.

Dalším doporučením pro snížení dopadů krizí na finanční zdraví podniku je zajištění stabilní ziskovosti podniku v letech před příchodem krize, protože ziskový podnik může období krizí zvládnout lépe než podnik, který je ve ztrátě. Tohoto vývoje docílila firma v letech 2016 až 2019 před dopadem pandemické krize a k tomuto vývoji hospodářského výsledku by se firma měla co nejdříve vrátit a snažit se o dosažení co možná nejvyššího zisku, ale ne na úkor likvidity podniku. S tou má podnik ČD nicméně za celou dobu sledovaného období potíže, a proto by bylo vhodné zvýšit likviditu podniku na doporučené hodnoty, aby bylo omezeno riziko platební neschopnosti, které by v době krizí mohlo být mnohem závažnější.

Posledním doporučením na snížení dopadů krizí na podnik je snížení zadluženosti podniku. Na základě provedené analýzy ukazatelů zadluženosti lze říci, že zadluženost podniku překračuje doporučené hodnoty a stále roste. Tudíž hrozí předlužení podniku, což může zkomplikovat získávání dalších úvěrů pro financování činnosti podniku.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnocení dopadů jednotlivých krizí na finanční zdraví podniku České dráhy, a.s. na základě výpočtu vybraných ukazatelů finanční analýzy a jejich následná komparace. Hlavními zdroji dat pro provedení analýzy byly především účetní výkazy (rozvaha a výkaz zisku a ztráty) publikované ve výročních zprávách firmy za období 2005-2020.

Z výsledků analýzy vyplývá, že pandemická krize neměla, oproti předpokladu, závažnější dopady na finanční zdraví podniku, než globální hospodářská krize z roku 2008. Ačkoli ve prospěch tohoto předpokladu hovořila i skutečnost, že globální hospodářská krize zasáhla především sektor průmyslu, naproti tomu sektor služeb, v němž firma podniká, byl zasažen pouze mírně. Dalším faktorem, který podporoval tento předpoklad, byly dopady restriktivních opatření, konkrétně tedy omezení pohybu a cestování obyvatelstva, vstupu cizinců na území České republiky a s tím související útlum cestovního ruchu v ČR, na podnik. Nicméně z komparace hodnot vybraných ukazatelů finanční analýzy vyplynulo, že zatímco měla pandemická krize významnější dopad pouze na hodnoty ukazatele ROE než globální hospodářská krize, tak především ukazatel ROA a ukazatele likvidity naznačovaly vyšší vliv globální ekonomické krize z roku 2008.

Dílčím cílem této bakalářské práce bylo navržení opatření na zmírnění dopadů krize na podnik České dráhy, a.s. Mnohá z těchto doporučení vycházela především z provedení finanční analýzy, ale také z problémů, se kterými se firma potýká. Především tedy s nízkou konkurenceschopností podniku při získávání veřejných zakázek. Celkově lze tedy říci, že podnik není ve zcela ideální kondici. Aby bylo zamezeno případným budoucím problémům s nedostatkem zakázek, nebo s dopady budoucích ekonomických krizí, musí firma snížit finanční náročnost svého podnikání a docílit tak vyšší konkurenceschopnosti, dále je vhodné, aby firma stabilizovala vývoj svého hospodářského výsledku a byla zisková. Dalším doporučením je zajištění dostatečné likvidity podniku, aby bylo zamezeno případné platební neschopnosti. A posledním doporučením je snížení zadluženosti podniku, aby nedošlo k předlužení podniku, což některé ukazatele zadluženosti naznačují.

Použitá literatura

- HACIYEV, Ceyhun, Turai SAFAROV, Gunay ABASOVA a Ravana ABDULLAYEVA, 2021. The Economic Impact Of The Covid-19 Pandemic On Europe And Action Steps Of Europe. In: YAGUBOV, Sakit, Sannur ALIYEV a Mihaela MIKIC (eds.). *Proceedings of the 70th International Scientific Conference on Economic and Social Development* [online]. Varazdin: Varazdin Development and Entrepreneurship Agency (VADEA). s. 629-641. [cit. 2021-9-27]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2556846354/C314BCD22E6F4FB0PQ/2?accountid=17116>
- KISLINGEROVÁ, Eva, 2009. *Podnik v časech krize*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3136-0
- RŮČKOVÁ, Petra, 2021. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-3124-2.
- SYNEK, Miloslav a kolektiv, 2011. *Manažerská ekonomika*. 5., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3494-1.
- VOCHOZKA, Marek, 2020. *Metody komplexního hodnocení podniku*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-1701-7.
- ZUZÁK, Roman, Martina KÖNIGOVÁ, 2009. *Krizové řízení podniku*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3156-8
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2010. *Servis pro média – Česká národní banka* [online]. Praha: Česká národní banka. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. *Krize: kdo z ní vyšel nejlépe?* [online]. Český statistický úřad. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/krize-_kdo_z_ni_vysel_nejlepe
- EUROSTAT, 2021. *Eurostat* [online]. Lucemburk: Eurostat. [cit. 2021-09-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat>

EUROSTAT, 2021. *Eurostat* [online]. Lucemburk: Eurostat. [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Impact_of_Covid-19_crisis_on_services#Covid-19_containment_measures_in_Europe

PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

ARES – EKONOMICKÉ SUBJEKTY, 2022. *VREO-České dráhy, a.s.* [online]. Ares. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_vreo.cgi?ico=70994226&jazyk=cz&xml=1

ČD CARGO, 2022. *ČD CARGO* [online]. ČD Cargo, a.s. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://www.cdcargo.cz/cs_CZ/vyrocní-zpravy

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Výroční zprávy* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/pro-investory/financni-zpravy/vyrocní-zpravy/-26610/>

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Vize a cíle* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/skupina-cd/vize-a-cile/-687/>

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Historie* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/skupina-cd/historie/-700/>

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Zaměstnanecká politika* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/skupina-cd/personalistika/-776/>

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Osobní doprava* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/nase-cinnost/provozovani-drazni-dopravy/osobni-doprava/-887/>

ČESKÉ DRÁHY, A.S., 2022. *České dráhy, a.s./ Nákladní doprava* [online]. České dráhy. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.ceskedrahy.cz/nase-cinnost/provozovani-drazni-dopravy/nakladni-doprava/-889/>

EUROSTAT, 2022. *Eurostat* [online]. Lucemburk: Eurostat. [cit. 2022-2-16]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RAIL_PA_TOTAL__custom_93324/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=535d34ac-b166-43f6-894a-da4a7a2884b0